

Valstybinio audito ataskaita

ŠILUMOS ŪKIO NUOMA SAVIVALDYBĖSE

2017 m. kovo 10 d. Nr. VA-P-30-2-5

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

<u>SANTRUMPOS IR SAVOKOS</u>	<u>3</u>
<u>SANTRAUKA</u>	<u>5</u>
IŠVADOS	7
REKOMENDACIJOS	10
<u>IŽANGA</u>	<u>12</u>
<u>AUDITO REZULTATAI</u>	<u>15</u>
<u>1. Savivaldybės nesiima pakankamų priemonių, kad šilumos ūkio nuoma teiktų didesnę naudą</u>	<u>15</u>
1.1. Vykdytą sutartį nepakankamai prižiūrimos ir kontroliuojamos investicijos	15
1.2. Modernizuotas šilumos ūkio turtas ne grąžinamas savivaldybei, o tampa nuomininkų nuosavybe	17
1.3. Ne visais atvejais disponuojama informacija apie turto būklę ir vertę	19
<u>2. Šilumos kainų reguliavimo sistema neužtikrina pagrįstos kainos nustatymo</u>	<u>20</u>
<u>3. Pasibaigus nuomos laikotarpiui, šilumos ūkis perimamas netinkamai</u>	<u>24</u>
3.1. Nepakankamai dėmesio skiriama turto būklės įvertinimui	25
3.2. Turtas sugrąžinamas mažesnės vertės, nei sudarant sutartį	26
3.3. Taikomi skirtingi perduodamo turto vertės nustatymo būdai	27
3.4. Investicijų pagrindu atnaujintas turtas perimamas neįsitikinus jo verte	28
<u>4. Ankstesnių metų sutarties vykdymo kontrolės trūkumai daro įtaką Vilniaus miesto šilumos ūkio perėmimui sutarties pabaigoje</u>	<u>29</u>
<u>5. Naujas šilumos ūkio valdytojas parenkamas neatsižvelgus į teisės aktų reikalavimus</u>	<u>32</u>
<u>REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS</u>	<u>35</u>
<u>PRIEDAI</u>	<u>38</u>

SANTRUMPOS IR SĄVOKOS

Atsinaujinantieji energijos ištekliai – gamtos ištekliai: vandens potencinė energija, saulės, vėjo, biomasės ir žemės gelmių šilumos (geoterminė) energija.

Biokuras – degūs dujiniai, skysti ir kieti produktai, išgauti iš biomasės; miško ir medienos atliekos, šiaudai, durpės, žemės ūkio atliekos, augalai, biodujos ir kitas biologinės kilmės kuras, naudojamas energijai gaminti.

Investicija – lėšų ir (arba) teisės aktų nustatyta tvarka įvertinto reguliuojamos veiklos materialiojo, nematerialiojo ir finansinio turto įdėjimas, kuris investuojamas, siekiant ilguoju laikotarpiu minimaliomis sąnaudomis užtikrinti vartotojui patikimą reguliuojamos paslaugos teikimą, iš investavimo objekto gauti pagrįstos investicijų grąžos ir (ar) pajamų, taip pat užtikrinti valstybės nustatytų užduočių ir (ar) programų įgyvendinimą.

Kogeneracija (bendra šilumos ir elektros energijos gamyba) – šilumos ir elektros energijos gamyba bendrame technologiniame cikle.

Nuoma – nuomotojo už mokestį suteikta teisė nuomininkui sutartą laiką valdyti ir naudoti turtą.

Nuomininkas – juridinis asmuo, kuris pagal nuomos sutartį valdo ir naudoja nuomotojo perduotą turtą.

Nuomotojas – juridinis asmuo, kuris pagal nuomos sutartį išnuomojo turtą.

Reguliuojančioji institucija – Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija arba savivaldybės institucija, kurioms pagal Šilumos ūkio įstatymą yra suteikta kompetencija kontroliuoti atitinkamo ūkio subjekto licencijuojamą veiklą ar veiklą, kurios kainos yra reguliuojamos, ir nustatyti šilumos bazinės kainas (kainos dedamąsias).

Šilumos bazinė kaina – ilgalaikė šilumos kaina, apskaičiuota pagal Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos patvirtintas šilumos ir karšto vandens kainų nustatymo metodikas.

Šilumos kainų reguliavimo sistema (modelis) – visuma teisės aktuose numatytų taisyklių ir procedūrų, kurios apima šilumos kainų nustatymą, jų kontrolę ir su tuo susijusių duomenų pateikimą. Šioje sistemoje dalyvauja Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, savivaldybės ir jų kontroliuojamos šilumos tiekimo bendrovės, privatūs šilumos tiekėjai ir nepriklausomi auditoriai.

Šilumos tiekėjas – asmuo, turintis šilumos tiekimo licenciją ir tiekiantis šilumą vartotojams.

Šilumos ūkio specialusis planas – savivaldybių specialiojo planavimo dokumentas, kuriame apibrėžiamos naujai planuojamos šilumos vartotojų teritorijos, nurodomi galimi ir alternatyvūs šildymo būdai ir kurio tikslas yra tenkinti vartotojų šilumos poreikius vartotojui mažiausiomis sąnaudomis, neviršijant leidžiamo neigiamo poveikio aplinkai.

Šilumos ūkis – energetikos ūkio sritis, tiesiogiai susijusi su šilumos ir karšto vandens gamyba, perdavimu, tiekimu ir vartojimu.

Šilumos vartotojas (vartotojas) – juridinis ar fizinis asmuo, kurio naudojami šildymo prietaisai nustatyta tvarka prijungti prie šilumos perdavimo tinklų ar pastatų šildymo ir karšto vandens sistemų.

Valdymo perdavimas – šilumos ūkio ar jo dalies valdymo teisės perdavimas asmeniui nuomos, koncesijos ar kitų valdymo perdavimo sutarčių pagrindu.

Viešuosius interesus atitinkančios paslaugos – šilumos ūkio paslaugos, kurias nustato įstatymai, Vyriausybė ar jos įgaliota institucija, vadovaudamasi visuomenės interesais.

VKEKK – Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija.

SANTRAUKA

Prieš daugiau kaip 15 metų 14 savivaldybių šilumos ūkio valdymą perdavė privatiems šilumos tiekėjams, sudarydamos su jais šilumos ūkio nuomos (koncesijų) sutartis. Šių sutarčių tikslas buvo atnaujinti ir modernizuoti šilumos ūkio turtą, pritraukiant ir panaudojant tam reikalingas investicijas, o, pasibaigus nuomos laikotarpiui, turtą grąžinti savivaldybėms. Bendra sutartyse numatytų investicijų suma siekė 240 mln. Eur. Pastaraisiais metais, baigiantis šilumos ūkio nuomos sutartims, savivaldybėse prasidėjo šilumos ūkių perėmimo procesai. Šių metų kovo mėnesio pabaigoje baigsis ir didžiausio Lietuvoje, Vilniaus šilumos ūkio, modernizavimo sutartis.

Kadangi šilumos tiekimas yra viešąjį interesą atitinkanti paslauga, o savivaldybės, būdamos atsakingos už tinkamą jos organizavimą, neturi šio turto perėmimo iš privačių subjektų praktikos ir susiduria su įvairiomis problemomis, kurias lėmė nepakankama sutarties vykdymo priežiūra, nusprendėme atlikti šilumos ūkio nuomos savivaldybėse auditą.

Audito tikslas – įvertinti, ar savivaldybėse, kurios perėmė ar perims šilumos ūkį artimiausiu metu, yra sklandžiai vykdomas šilumos ūkio perėmimo procesas, kaip jam rengiamasi, ar, vykdydamos sutarčių vykdymo priežiūrą, savivaldybės užtikrina, kad būtų pasiekti nuomos sutarčių tikslai ir šilumos ūkis būtų perimtas tinkamai.

Vertindami savivaldybių vykdomą šilumos ūkio nuomos sutarčių priežiūrą ir pasiruošimą šio ūkio perėmimui, nagrinėjome:

- ar savivaldybės imasi pakankamų priemonių prižiūradamos šilumos ūkio nuomos sutarčių vykdymą, kad jos teiktų didesnę naudą;
- ar savivaldybės tinkamai rengiasi šilumos ūkio perėmimui sutarties pabaigoje ir kaip jį vykdo;
- ar pasiruošimas perimti Vilniaus šilumos ūkį vyksta sklandžiai;
- ar naujas šilumos ūkio valdytojas parenkamas tinkamu būdu.

Pagal šilumos ūkio nuomos sutartis su savivaldybe suderintos investicijos turi reikšmingos įtakos šilumos kainų dydžiui. Kadangi Vilniaus miesto savivaldybėje šilumos ūkio nuomininkas nepagrįstai į šilumos kainas įtraukė per 24,30 mln. Eur, analizavome ir šilumos kainų reguliavimo sistemą (ar ji užtikrina pagrįstos kainos nustatymą ir kaip savivaldybės dalyvauja šiame procese).

Audito procedūros buvo atliktos savivaldybėse, kurios 2015–2016 m. jau perėmė šilumos ūkio valdymą (Prienuj rajono ir Palangos miesto), Vilniaus miesto savivaldybėje (rengiamasi perimti 2017 m.), Telšių rajono bei kitose atrinktose savivaldybėse, kuriose šilumos ūkio valdymo laikotarpis dar nėra pasibaigęs. Atsižvelgiant į audito tikslą, audito procedūros nebuvo atliekamos privačiose šilumos tiekimo bendrovėse, taip pat nebuvo vertinama, ar nuomininkai (privatūs šilumos tiekėjai) tinkamai vykdo įsipareigojimus pagal šilumos ūkio nuomos sutartis.

Audito išvadas suformulavome išnagrinėję šilumos ūkio nuomos sutartis ir nacionalinius teisės aktus, kurie reglamentuoja šilumos ūkio veiklą, jiems keliamus tikslus bei kontroliuojančių institucijų darbą.

Nustatėme, kad šilumos ūkio valdymo perdavimo (nuomos) laikotarpiu į šilumos ūkį buvo investuotos ne mažesnės lėšos, nei buvo numatyta sutartyse. 2016 metų pradžioje šios lėšos siekė 210 mln. Eur¹, tačiau savivaldybės dėl patirties stokos, kompetencijos trūkumo ar kitų priežasčių

---

¹ Investuotų lėšų suma atsirinktose 7 savivaldybėse pagal savivaldybių ir jų kontroliuojamų šilumos tiekimo bendrovių pateiktus duomenis.

ne visais atvejais užtikrino, kad išnuomotas šilumos ūkio turtas būtų valdomas taip, kad būtų pasiekti sutartyse užsibrėžti tikslai ir gautų maksimalią nuomos naudą – pasibaigus sutarčiai perimtų valdyti modernizuotą šilumos ūkį:

- savivaldybių atliekama sutarties vykdymo priežiūra buvo nepakankamai efektyvi: jos neaktyviai dalyvavo investicijų planavime ir derinime, kad užtikrintų, jog investicijos būtų atliekamos racionaliausiu, naudingiausiu būdu ir prisidėtų prie modernaus, efektyviai veikiančio šilumos ūkio sukūrimo, taip atsižvelgdamos į įgyvendinamose sutartyse numatytus tikslus atnaujinti šilumos ūkį;
- savivaldybės neatlikdamos pakankamos sutarties vykdymo kontrolės sudarė sąlygas nuomininkams pasinaudoti jų šilumos ūkio infrastruktūra ir dalį turto perimti savo nuosavybėn. Dėl to, pasibaigus nuomos laikotarpiui, savivaldybėms gali būti grąžintas ne visas modernizuotas šilumos ūkio turtas.

Nepakankama sutarties vykdymo priežiūra daro įtaką ir netinkamam šilumos ūkio perėmimui sutarties pabaigoje. Savivaldybės neskiria pakankamai dėmesio šilumos ūkio turto perėmimui, neįvertina teisės aktų reikalavimų, todėl dažnai turtas perimamas mažesnės vertės nei buvo sutarties sudarymo metu, nepakankamai įvertinama perimamo turto būklė, neįsitikinama investicijų pagrindu sukurto turto vertės pagrįstumu.

Tobulintina šilumos kainų reguliavimo sistema. Šilumos kainos nustatymo procesas yra griežtai reglamentuotas, tačiau, kaip parodė nustatyti pažeidimai Vilniaus miesto šilumos ūkio nuomininko veikloje, veikianti kainų reguliavimo sistema neužtikrina jų pagrįstumo. Be to, sistema yra sudėtinga ir nepakankamai skatina savivaldybes ir šilumos tiekėjus gerinti veiklos efektyvumą ir mažinti kainas.

Šilumos ūkio nuomos laikotarpiu dėl nuomininko pažeidimų nepagrįstai nustačius šilumos kainas Vilniaus miesto gyventojams, ir artėjant sutarties pabaigai, iki galo nėra išspręstas šilumos vartotojams ypač svarbus klausimas – kokios institucijos ir kokių imsis veiksmų dėl likusios permokėtų sumų dalies išsiieškojimo iš UAB „Vilniaus energija“, kad vartotojams būtų grąžintos permokėtos lėšos ir būtų apgintas viešasis interesas. Kadangi permokėtų sumų susigrąžinimas yra sudėtingas procesas, susijęs su vartotojų interesais ir kelių institucijų funkcijų vykdymu, sprendžiant dėl tolimesnių veiksmų svarbus Vilniaus miesto savivaldybės, Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos bei kitų institucijų bendradarbiavimas.

Savivaldybės, kuriose šilumos ūkio valdymas šiuo metu yra perduotas privatiems šilumos tiekėjams, turėtų įvertinti ataskaitoje pateiktus dalykus ir skirti daugiau dėmesio perduoto turto būklei, vertės, investicijų planavimo ir vykdymo kontrolei užtikrinti, inicijuoti sutarčių pakeitimus: numatyti, kad, pasibaigus turto valdymo perdavimo laikotarpiui, perimamo turto vertė būtų ne mažesnė nei sudarant sutartį, įtvirtinti aiškias šio turto įvertinimo taisykles ir atitinkamas sąlygas tuo atveju, jei minėto reikalavimo nėra laikomasi. Privačių investicijų pritraukimas šilumos ūkio sektoriuje gali būti naudingas savivaldybei ir jos gyventojams, tačiau tik tuo atveju, jei savivaldybės atsakingai ir aktyviai dalyvaus šilumos ūkio valdyme tiek sutarčių sudarymo, tiek jų vykdymo metu. Savivaldybės turėtų labiau atstovauti savo ir vartotojų interesams, imtis priemonių, kad jie nebūtų pažeidžiami (konsultuotis su atitinkamomis institucijomis, daugiau dėmesio skirti investicijų planavimui ir atsiskaitymui už jas, didinti kompetencijas, sutarties vykdymui įvertinti galimybę pasitelkti savivaldybių kontrolės ir audito tarnybas ir kt.), o esant poreikiui savo interesus ginti ir teisinėmis priemonėmis (inicijuoti sutarčių pakeitimus ar nutraukimą). Nekontroliojant, kaip valdomas perduotas šilumos ūkis ir įgyvendinami šilumos ūkio nuomos sutarčių tikslai, šilumos ūkio nuoma, tikėtina, nesuteiks didžiausios laukiamos naudos savivaldybei ir šilumos vartotojams.

Įvertinę audito metu surinktus įrodymus, pateikiame valstybinio audito išvadas ir rekomendacijas. Tinkamai įgyvendinus pateiktas rekomendacijas, savivaldybėse būtų vykdoma efektyvesnė šilumos ūkio valdymo priežiūra, būtų sklandžiau perimamas šilumos ūkis nuomos laikotarpio pabaigoje, taip pat būtų patobulinta šilumos kainų reguliavimo sistema, užtikrinant nustatomų šilumos kainų pagrįstumą.

Audito metu buvo teiktos rekomendacijos Prienų rajono savivaldybei, tačiau, savivaldybei atsisakius jas įgyvendinti, audito dokumentai perduoti Lietuvos Respublikos generalinei prokuratūrai viešajam interesui ginti. Apie Alytaus miesto ir Trakų rajono savivaldybėse nustatytus dalykus informavome Specialiųjų tyrimų tarnybą, kad ši pagal kompetenciją įvertintų savivaldybių priimtus sprendimus.

Siekdama, kad savivaldybės imtųsi aktyvių veiksmų audito metu nustatytiems pažeidimams pašalinti ir skirtų daugiau dėmesio audito išvadoms įvertinti ir įgyvendinti, aukščiausioji audito institucija toliau stebės, kaip savivaldybės įgyvendina pateiktas rekomendacijas ir išvadas.

IŠVADOS

Šilumos ūkio nuomos sutarčių vykdymo priežiūra

1. Savivaldybės nesiima pakankamų priemonių sutarties vykdymo metu, kad šilumos ūkio nuoma teiktų didesnę naudą (1 skyrius):
  - 1.1. Savivaldybės per mažai dalyvauja investicijų planavimo, derinimo procese, todėl ne visada vertinamas investicijų būtinumas, jų kainos pagrįstumas, jos ne visais atvejais nukreipiamos į savivaldybei svarbių tikslų pasiekimą (pvz., į didesnį atsinaujinančių išteklių naudojimą). Nepakankamai dėmesio skiriama turto būklės ir vertės pokyčiams. Savivaldybėms aktyviau kontroliuojant investicijų atlikimą, turto būklę ir vertę sutarties vykdymo laikotarpiu, būtų užtikrinama, kad jos pabaigoje joms perduotas šilumos ūkis bus tinkamai modernizuotas, pagrįstas naudingomis ir mažiausiomis sąnaudomis atliktomis investicijomis (1.1 ir 1.3 poskyriai).
  - 1.2. Savivaldybės neatlieka pakankamos sutarties vykdymo kontrolės; tai sudarė sąlygas nuomininkams pasinaudoti savivaldybių šilumos ūkio infrastruktūra ir dalį turto perimti savo nuosavybėn. Dėl to, pasibaigus nuomos laikotarpiui, savivaldybėms gali būti grąžintas ne visas modernizuotas šilumos ūkio turtas. Alytaus miesto ir Trakų rajono savivaldybės leido nuomininkams, pasinaudojant savivaldybių šilumos ūkio infrastruktūra, investuoti į katilinių modernizavimą ir tapti jų savininkais. Toks turto perleidimas neatitiko savivaldybės interesų, be to, nebuvo taikyti viešumo, skaidrumo ir konkurencingumo principai (1.2 poskyris).

Šilumos kainų reguliavimo sistema

2. Šilumos kainų reguliavimo sistema yra detaliai reglamentuota, numatytos kainų nustatymo procedūros ir taisyklės, kontrolės priemonės, nustatant kainas dalyvauja ir Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, ir savivaldybės, bet ši sistema neužtikrina šilumos kainų pagrįstumo, yra sudėtinga ir nepakankamai skatina savivaldybes ir šilumos tiekėjus gerinti veiklos efektyvumą ir mažinti kainas (2 skyrius):

- 2.1. Kainų reguliavimo sistema neužtikrina, kad Valstybinei kainų ir energetikos kontrolės komisijai būtų pateikiami teisingi ir patikimi duomenys, kuriais remiantis būtų nustatoma pagrįsta šilumos kaina. Komisijai atlikus specialius patikrinimus, nustatoma reikšmingų ankstesniais laikotarpiais padarytų pažeidimų (pvz., 2016 metais buvo nustatyta Vilniaus miesto savivaldybės šilumos ūkio nuomininko 2012–2014 metų veiklos pažeidimų), todėl tenka spręsti vartotojų permokėtų lėšų už šilumą grąžinimo klausimus.
  - 2.2. Dėl sudėtingo kainodaros reglamentavimo, kompetencijos trūkumo ir kitų priežasčių savivaldybės dažnai nevykdo Šilumos ūkio įstatyme numatytos pareigos nustatyti šilumos kainų dedamąsias šilumos tiekėjui arba jas nustato netinkamai. Tokiais atvejais šias dedamąsias vienašališkai nustato Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija (2016 metais beveik trečdalyje savivaldybių). Kai kurios savivaldybės jau kelis metus iš eilės jų nenustato. Svarstyтина, ar toks funkcijų paskirstymas, kai kainas nustato ir savivaldybė, ir komisija (atlikdama savivaldybės apskaičiuotų kainos dedamųjų perskaičiavimą), yra racionalus, nes abi institucijos skiria išteklių tam pačiam rezultatui. Administracinė našta būtų mažesnė ir kainų reguliavimo sistema veiktų efektyviau, jei savivaldybės ir šilumos tiekėjai būtų skatinami inicijuoti sprendimus, gerinančius šilumos tiekimo efektyvumą ir mažinančius šilumos kainas.
  - 2.3. Rizikos dėl nepagrįstos kainos nustatymo nesumažina ir teisės aktuose numatytas privalomas šilumos tiekėjo auditas dėl metinės atskaitomybės ir apskaitos sistemos duomenų atitikimo Šilumos kainų nustatymo metodikos reikalavimams.
3. Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija 2016 m. rugsėjo mėn. baigė patikrinimą, kurio metu nustatė, kad UAB „Vilniaus energija“ 2012–2014 metais nepagrįstai į šilumos kainas įtraukė per 24,30 mln. Eur. Nuo 2016 m. gruodžio mėn. nustatčius mažesnes šilumos kainas, dalis šių lėšų yra grąžinama vartotojams, tačiau toks kompensavimo būdas bus taikomas tik iki Vilniaus miesto šilumos ūkio nuomos sutarties pabaigos (2017 m. balandžio mėn. pabaigos). Be to, pagal Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo sprendimą, komisija privalės iš naujo įvertinti 2010–2015 metų UAB „Vilniaus energija“ sąnaudas ir apskaičiuoti šilumos kainas, taigi, komisijai patvirtinus naujas kainas, ateityje galimai turės būti sprendžiamas dar vienos permokėtų lėšų sumos grąžinimo klausimas. Artėjant sutarties pabaigai, iki šiol nėra priimta sprendimų, kaip bus išspręstas šis šilumos vartotojams ypač svarbus klausimas – kokios institucijos ir kokių imsis veiksmų dėl likusios permokėtų sumų dalies išsieškojimo iš UAB „Vilniaus energija“. Kadangi permokėtų sumų susigrąžinimas yra sudėtingas procesas, susijęs su vartotojų interesais ir kelių institucijų funkcijų vykdymu, būtinas Vilniaus miesto savivaldybės, Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos bei kitų institucijų bendradarbiavimas (2 skyrius).

Šilumos ūkio turto perėmimas

4. Perimdamos iš nuomininkų šilumos ūkio turtą, savivaldybės neskiria pakankamai dėmesio turto techninės būklės ir vertės nustatymui, neįsitikina vertės teisingumu, todėl nukenčia savivaldybių ir vartotojų interesai:
  - 4.1. Perėmimo metu nevertina turto techninės būklės arba perima prastesnės būklės turtą, nei buvo nuomos sutarties sudarymo metu (pvz., perimami kiauri katilai, kurie netinkami naudoti ir turi būti remontuojami) (3.1 poskyris).
  - 4.2. Baigiantis nuomos sutartims nevertina perimamo turto vertės, todėl tam tikrais atvejais perima mažesnės vertės turtą ir taip nesilaiko Šilumos ūkio įstatymo. Ne visos savivaldybės gina savo turtinius interesus, nes nereikalauja iš nuomininko kompensuoti turtinio pobūdžio praradimus

dėl sumažėjusios turto vertės. Nutraukiant Prienų r. šilumos ūkio nuomos sutartį, buvo pažeistas minėtas įstatymas, nes nuomininkas perdavė savivaldybei šilumos ūkio turtą, kurio likutinė vertė buvo 1 mln. Eur mažesnė nei nuomos sutarties pradžioje (2,5 mln. Eur). Savivaldybė nepareikalavo kompensuoti turinio pobūdžio praradimus dėl sumažėjusios turto vertės (3.2 poskyris).

- 4.3. Daugelyje šilumos ūkio nuomos sutarčių nėra reikalavimo, kad turtas sutarties pabaigoje būtų perduotas ne mažesnės vertės nei ją sudarant, taip pat neapibrėžtas perduodamo turto vertės nustatymo (palyginimo) būdas (buhalterinė likutinė, rinkos vertė ar kt.). Tai didina riziką, kad ateityje perimant šilumos ūkį gali būti nevertinama turto vertė ir jis sugražinamas mažesnis, taip pažeidžiant šilumos ūkio įstatymą ir neužtikrinant savivaldybių bei šilumos vartotojų interesų (3.3 poskyris).
- 4.4. Savivaldybės perimdamos ir sumokėdamos už investicijas, kurios sutarties vykdymo metu nebuvo su jomis suderintos, neįsitikina, ar nuomininko pateikta informacija apie tokių investicijų faktinę (likutinę) vertę perėmimo momentu yra teisinga ir pagrįsta. Prienų r. savivaldybė nutraukusi sutartį anksčiau numatyto termino sutiko per 36 mėn. perimti ir apmokėti nuomininkui už investicijomis sukurtą turtą 0,4 mln. Eur (plius PVM) likutine verte, tačiau neįsitikino šio turto vertės pagrįstumu ir teisingumu (3.4 poskyris).
- 4.5. Savivaldybės nederina atliekamų investicijų sutarties vykdymo metu ir, pasibaigus sutarčiai, jų pagrindu atnaujintą turtą perima ne likutine, o įsigijimo verte, t. y. pagal duomenis, neatspindinčius tokio turto nusidėvėjimo ir neatitinkančius jo faktinės vertės perėmimo metu. Palangos miesto savivaldybė ilgą laiką (nuo 2005-01-01 iki sutarties pabaigos 2016-05-31) nederino atliekamų investicijų, todėl turtas (3,3 mln. Eur) sutarties pabaigoje perimtas ne likutine, o įsigijimo verte (3.4 poskyris).
- 4.6. Tam tikrais atvejais su nuomininku už investicijas atsiskaitoma jam naudingesnėmis sąlygomis, neįvertinus perimamo turto vertės sumažėjimo – Prienų r. savivaldybė įsipareigojo sumokėti nuomininkui už atliktas investicijas, bet neatsižvelgė į tai, jog nuomininko perduotas turtas buvo mažesnės vertės, nei sudarant sutartį (3.4 poskyris).

Savivaldybėms nevertinant techninės turto būklės ir perimant mažesnės vertės turtą, nėra pasiekiamas šilumos ūkio nuomos sutarčių tikslas modernizuoti šį ūkį. Savivaldybei nepatikrinus perduodamo turto vertės ir nuomininkui pateikus neteisingus duomenis, už investicijas gali būti neteisingai atsiskaitoma, savivaldybės ir jos kontroliuojamos šilumos tiekimo bendrovės gali patirti nepagrįstą išlaidų. Be to, perimto turto vertė turi įtaką šilumos kainos dydžiui – su investicijomis susijusios sąnaudos yra įskaičiuojamos į kainą, todėl, perimant turtą neteisinga verte, kyla abejonių dėl tokių investicijų pagrindu nustatomos šilumos kainos pagrįstumo ir šilumos vartotojų interesų užtikrinimo.

Vilniaus miesto šilumos ūkio perėmimas

5. Vilniaus miesto savivaldybės bendrovė AB „Vilniaus šilumos tinklai“ pasirengimą šilumos ūkio perėmimui pradėjo iš anksto, pasitvirtino turto perėmimo planą ir jį įgyvendina, tačiau tinkamą ir sklandų perėmimo procesą neigiamai veikia informacijos apie atliktas investicijas ir turto būklę trūkumas, nuomininko ir savivaldybės nesutarimai. Šią riziką buvo galima suvaldyti, jeigu savivaldybė sutarties vykdymo metu būtų skyrusi daugiau dėmesio investicijų ir turto kontrolei, naudojamo turto būklės priežiūrai (4 skyrius).
6. Į Vilniaus šilumos ūkį nuomos laikotarpiu, savivaldybės duomenimis, investuota visa sutartyje numatyta suma, tačiau savivaldybei kyla klausimų dėl perimamų investicijų vertės pagrįstumo dėl

nepakankamos šio ūkio priežiūros. Sutartyje numatyta modernizuoti šilumos ūkį, bet, jos vykdymo metu pakankamai neinvestuojant į atsinaujinančius energijos šaltinius, gaminamos energijos padengimas biokuru sudaro tik apie 30 proc., tuo tarpu daugelyje kitų savivaldybių siekia 50–100 proc. Baigiantis nuomos sutarčiai, dalis perimamo turto neatitiks šiuolaikinių aplinkosaugos reikalavimų, taigi savivaldybei bus reikalingos investicijos šiam ūkiui modernizuoti (4 skyrius).

7. Vilniaus miesto šilumos ūkio modernizavimas – viena valstybinės svarbios sričių. Vyriausybės sprendimu yra įgyvendinamas naujos Vilniaus kogeneracinės jėgainės projektas, turintis reikšmingą įtaką regiono šilumos ūkiui, tačiau savivaldybėje nėra priimami sprendimai, reikalingi šio projekto įgyvendinimui. Didesnė Vilniaus miesto savivaldybės, UAB „Lietuvos energija“ ir Energetikos ministerijos partnerystė užtikrintų efektyvesnį Vilniaus šilumos ūkio modernizavimą ir vartotojams palankesnių sprendimų priėmimą (4 skyrius).

Naujo šilumos ūkio valdytojo parinkimas

8. Pradėjus naujo šilumos ūkio valdytojo parinkimo procedūras, neužtikrinama, kad jos būtų atliekamos tinkamai (5 skyrius):
  - 8.1. Telšių r. savivaldybė, baigiantis 2000 m. sudarytai miesto šilumos ūkio modernizavimo ir renovacijos sutarčiai, 2016 m. patvirtino konkurso sąlygas ir paskelbė konkursą šilumos ūkio nuomai ir investicijoms į šilumos ūkį, netaikydama jokių Investicijų bei Koncesijų įstatymuose nustatytų procedūrų. Toks atvejis rodo, kad savivaldybės nežino, kaip šiuo metu turėtų būti organizuojamas šilumos ūkio nuomos konkursas, todėl turto perdavimas naujam valdytojui ateityje gali būti vykdomas pažeidžiant teisės aktų reikalavimus.
  - 8.2. Pagal šilumos ūkio įstatymą savivaldybės, sudarydamos šilumos ūkio valdymo perdavimo sutartis, turi atsižvelgti į energetikos ministro išvadą, tačiau Energetikos ministerija iki šiol neturi pasitvirtinusi šių sutarčių vertinimo tvarkos ar kriterijų, kuriais vadovaudamasi galėtų kompetentingai įvertinti savivaldybių pateiktas sutartis.

REKOMENDACIJOS

Siekdami, kad savivaldybių šilumos ūkių valdymas teiktų didesnę naudą, atitiktų vartotojų interesus ir ateityje būtų išvengta klaidų prižiūrint šilumos ūkio valdymą, jį perimant ar perduodant valdyti privatiems šilumos tiekėjams, šilumos kainų reguliavimo sistema veiktų efektyviau, teikiame rekomendacijas.

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

1. Apsvarstyti galiojančio šilumos kainų reguliavimo modelio keitimo ar tobulinimo alternatyvas ir inicijuoti atitinkamų teisės aktų pakeitimus, kurių pagrindu būtų ne tik mažinama administracinė reguliavimo našta ir užtikrinamas kainos pagrįstumas, bet ir jos dalyviai būtų motyvuojami veikti efektyviau, diegti inovatyvius sprendimus, leidžiančius siekti mažiausios šilumos kainos vartotojams (2 išvada). Tobulinant kainų reguliavimo sistemą, turėtų būti įvertinamos ir galimos priemonės, stiprinančios informacijos, reikalingos šilumos kainoms apskaičiuoti, patikimumą ir valdymą:

- Valstybinei kainų ir energetikos kontrolės komisijai reikėtų suteikti didesnius įgaliojimus gauti jos funkcijoms užtikrinti reikalingą informaciją ir taikyti griežtesnes sankcijas už šios informacijos neteikimą;
- stiprinti nepriklausomų auditorių indėlį atliekant šilumos tiekėjų licencijuojamos veiklos sąnaudų auditus.

Lietuvos Respublikos energetikos ministerijai

2. Siekiant įgyvendinti šilumos ūkio įstatyme pavestą ministerijai funkciją – teikti išvadas savivaldybėms dėl šilumos ūkio perdavimo sutarčių sudarymo, parengti ir patvirtinti išvadų dėl šilumos ūkio valdymo perdavimo sutarčių teikimo savivaldybėms tvarką. Numatyti, kokiam šilumos ūkio valdymo perdavimo etape turi būti kreipiamasi dėl šių išvadų gavimo, ir numatyti aiškius sutarčių vertinimo kriterijus (8.2 išvada).

Vilniaus miesto savivaldybei

3. Bendradarbiaujant su Valstybine kainų ir energetikos kontrolės komisija ir kitomis institucijomis, apsvarstyti ir numatyti priemones dėl šilumos vartotojų permokėtų lėšų išieškojimo iš UAB „Vilniaus energija“, kad būtų apgintas viešasis interesas ir vartotojams būtų grąžintos permokėtos lėšos (3 išvada).

Alytaus miesto savivaldybei

4. Įvertinti UAB „Litesko“ ir UAB „Fonas“ veiksmų pasekmes Alytaus šilumos ūkiui modernizuojant ir įsigyjant UAB „Alytaus šilumos tinklai“ nuomotą katilinę (adresu: Pramonės g. 9, Alytus) ir apsvarstyti galimybę inicijuoti teismui pateikto ieškinio patikslinimą ar imtis kitų priemonių viešajam interesui apginti (1.2 išvada).

Trakų rajono savivaldybei

5. Įvertinti UAB „Trakų energija“ veiksmus, dėl kurių buvo pažeisti įstatymai ir ši bendrovė tapo biokuro katilinės su priklausiniais Lentvaryje savininke, bei imtis priemonių, kad būtų apsaugotas viešasis interesas (1.2 išvada).

Rekomendacijų įgyvendinimo priemonės ir terminai pateikti „Rekomendacijų įgyvendinimo plane“.

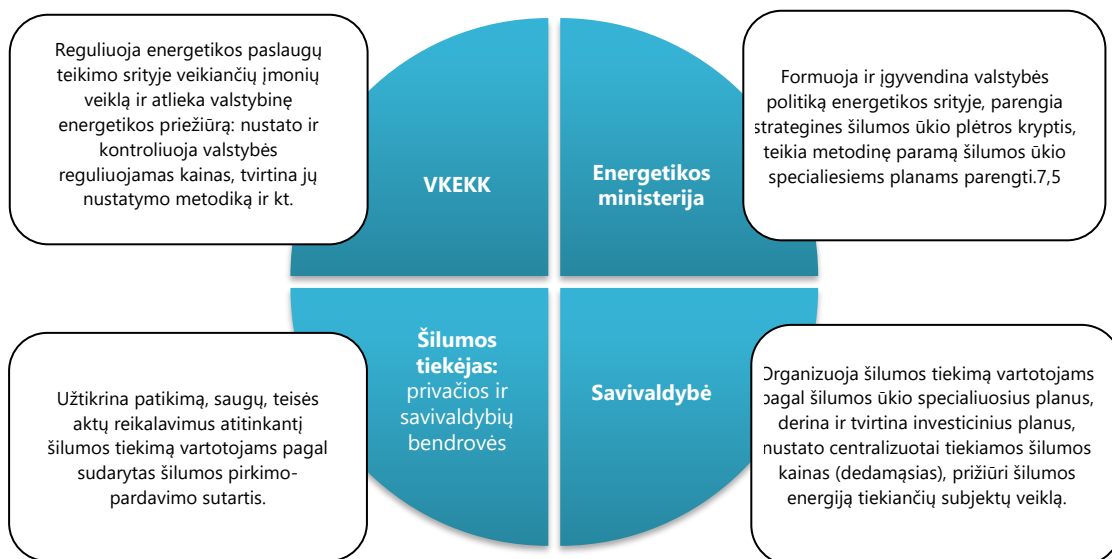
IŽANGA

Šilumos ūkis yra vienas reikšmingiausių Lietuvos ūkio sektorių ir kartu su kitomis energetikos sritimis svarbus ekonomikos augimui, konkurencingumui ir energetiniam saugumui. Šis sektorius ypač svarbus visuomenei, nes apie 43 proc. gyventojų šildo savo būstus centralizuotai tiekiamą šilumą. Dideliuose miestuose tokie vartotojai vidutiniškai sudaro apie 75 proc. gyventojų, o kai kur siekia 90 proc.² Šilumos tiekimo sistemų vertė Lietuvoje lygi maždaug 1 mlrd. Eur, tai yra didžiulis nacionalinis turtas, sudarantis geras prielaidas Lietuvos energetikos sektoriaus plėtrai³.

Su šilumos ūkio sektoriumi yra siejami ir Lietuvos strateginiai tikslai, užtikrinantys pažangų ir tvarų šalies augimą. 2014–2020 metų Nacionalinės pažangos programoje⁴ įtvirtintas siekis užtikrinti šiuolaikišką, konkurencingą ir aplinką tausojančią šilumos ūkio infrastruktūrą, kuri užtikrintų kuo palankesnį paslaugų kainos ir kokybės santykį Lietuvos gyventojams. 2012 m. Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijoje⁵ pabrėžiama energetikos sektoriaus, kartu ir šilumos ūkio, veiklos efektyvumo didinimo svarba.

Šilumos tiekimas yra viešąjį interesą atitinkanti paslauga, už kurios tinkamą organizavimą yra atsakingos savivaldybės. Taip jos vykdo Vietos savivaldos įstatyme numatytą funkciją. Šilumos ūkio valdyme dalyvauja Energetikos ministerija ir Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, bet pagrindinės funkcijos, užtikrinant tinkamą ir gyventojų interesus atitinkantį šilumos tiekimą, tenka savivaldybėms (žr. 1 pav.).

1 pav. Šilumos ūkio valdyme dalyvaujantys subjektai ir jų funkcijos

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal šilumos ūkio veiklą reglamentuojančius teisės aktus

Prieš du dešimtmečius reorganizavus SPAB „Lietuvos energija“, valstybei nuosavybės teise priklausęs šilumos ūkio turtas buvo perduotas savivaldybių nuosavybėn. Perduotam turtui buvo

² Lietuvos energetikos institutas, „Lietuvos energetikos sektoriaus perspektyvinės plėtros analizė, atsižvelgiant į ES strategines iniciatyvas energetikos srityje. Didelio naudingumo termofikacijos plėtros ir centralizuotai tiekiamos šilumos galimybių vertinimas“, 2014 m.

³ Lietuvos šilumos tiekėjų asociacijos gairė Nr. 2 „Centralizuotas šilumos tiekimas ir kogeneracija“.

⁴ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012-11-28 nutarimu Nr. 1482.

⁵ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2012-06-26 nutarimu Nr. XI-2133.

reikalingas atnaujinimas, todėl 14 savivaldybių (iš 60), neturėdamos lėšų didelėms investicijoms, nusprendė perduoti šio ūkio valdymą privatiems šilumos tiekėjams, kurie 15–30 metų laikotarpiu modernizuotų ir renovuotų šį ūkį bei tiektų šilumą vartotojams. Daugiausia savivaldybių sudarė šilumos ūkio nuomos sutartis 2000–2003 m. (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Savivaldybės, išnuomojusios šilumos ūkį, nuomos laikotarpis ir nuomininkai			
Savivaldybė	Nuomos laikotarpis	Nuomininkai	
Savivaldybės, kur baigiasi (-ėsi) šilumos ūkio nuomos sutarčių terminas			
Vilniaus miesto	2002–2017 m.	UAB „Vilniaus energija“	UAB „Veolia“ (buvusi „Dalkia“) įmonių grupė
Palangos miesto	2001–2016 m.	UAB „Litesko“	
Telšių rajono	2000–2015 m. (pratęsta iki naujo nuomininko parinkimo)	UAB „Litesko“	
Prienų rajono	2000–2016 m. (2015 m. nutraukta)	UAB „Trakų energija“ (buvusi „Prienų energija“)	UAB „E-energija“ įmonių grupė
Ukmergės rajono	2000–2015 m. (2010 m. nutraukta)	UAB „Miesto energija“ (buvusi „Ukmergės energija“)	
Savivaldybės, kur šilumos ūkio nuomos sutarčių terminas dar nesibaigia			
Alytaus miesto	2001–2026 m.	UAB „Litesko“	UAB „Veolia“ (buvusi „Dalkia“) įmonių grupė
Druskininkų	2003–2034 m.	UAB „Litesko“	
Marijampolės	2000–2025 m.	UAB „Litesko“	
Kazlų Rūdos	2000–2030 m.	UAB „Litesko“	
Biržų rajono	2003–2034 m.	UAB „Litesko“	
Vilkaviškio rajono	2000–2020 m.	UAB „Litesko“	
Kelmės rajono	2000–2030 m.	UAB „Litesko“	
Akmenės rajono	2000–2030 m.	UAB „Akmenės energija“	UAB „E-energija“ įmonių grupė
Trakų rajono	2005–2030 m.	UAB „Trakų energija“ (buvusi „Prienų energija“)	

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal savivaldybių pateiktus duomenis

Pagal šilumos ūkio nuomos sutartis nuomininkams (privatiems šilumos tiekėjams) buvo išnuomotas savivaldybės kontroliuojamų šilumos tiekimo bendrovių nuosavybės teise valdomas turtas, kurį nuomininkai įsipareigojo atnaujinti, pritraukdami ir panaudodami tam reikalingas investicijas, o, pasibaigus nuomos laikotarpiui, šį ir naujai sukurtą turtą grąžinti savivaldybėms (savivaldybių bendrovėms). Vykdydami sutartis nuomininkai turėjo derinti atliekamas investicijas su savivaldybe ir už jas atsiskaityti. Šilumos ūkio valdymo perdavimas privatiems šilumos tiekėjams turėjo užtikrinti, kad ūkis bus atnaujintas atliekant būtinas, naudingas ir pagrįstas investicijas, kurios leistų gauti pagrįstą grąžą ir užtikrintų patikimą paslaugos teikimą vartotojui. Pasibaigus nuomos laikotarpiui, savivaldybių perimtas turtas turėtų būti modernus, nepraradęs vertės ir tinkamas toliau naudoti pagal paskirtį.

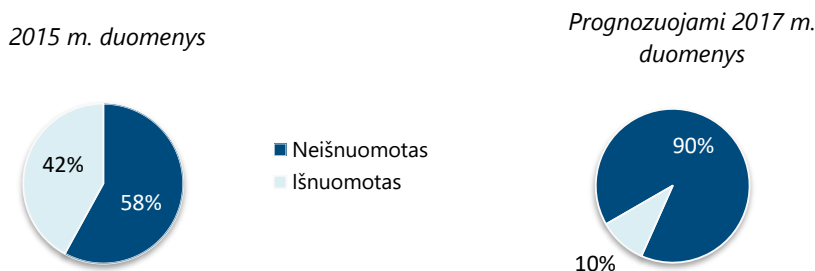
Pažymėtina, kad daugelio sutarčių sudarymo metu šilumos ūkio valdymas nebuvo detaliau reglamentuotas teisės aktuose. Šio ūkio subjektų veikla, jų teisės ir pareigos, tarpusavio santykiai ir atsakomybė reglamentuota tik 2003 m. liepos 1 d., įsigaliojus Šilumos ūkio įstatymui⁶.

Pastaraisiais metais savivaldybėse prasidėjo šilumos ūkių perėmimo procesai. Šiuo metu šilumos ūkio valdymas jau perimtas Palangos miesto savivaldybėje (pasibaigus šio ūkio nuomos laikotarpiui), Ukmergės ir Prienų rajonų savivaldybėse (nutraukus sutartį anksčiau termino). Vilniaus miesto savivaldybėje šilumos ūkį planuojama perimti 2017 metais. Mažėjant šilumos ūkio

⁶ Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymas, 2003-05-20 Nr. IX-1565.

nuomos atvejų ir Vilniaus miesto savivaldybei perėmus šilumos ūkio valdymą, išnuomoto Lietuvos šilumos ūkio dalis liks nedidelė (žr. 2 pav.).

2 lentelė. Išnuomoto Lietuvos šilumos ūkio dalis 2015 m. ir planuojamas pokytis 2017 m. pagal pagaminamos šilumos energijos kiekį, MWh

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Lietuvos šilumos tiekėjų asociacijos duomenis

Audito metu siekėme įvertinti, ar savivaldybėse, kurios perėmė ar perims šilumos ūkį artimiausiu metu, yra sklandžiai vykdomas perėmimo procesas, kaip jam rengiamasi, ar vykdydamos sutarčių vykdymo priežiūrą savivaldybės užtikrina, kad būtų pasiekti nuomos sutarčių tikslai ir šis ūkis būtų perimtas tinkamai. Kadangi pagal šilumos ūkio nuomos sutartis su savivaldybe suderintos investicijos turi reikšmingos įtakos šilumos kainų dydžiui, analizavome ir šilumos kainų reguliavimo sistemą.

Audito procedūros buvo atliktos savivaldybėse, kurios 2015–2016 m. perėmė šilumos ūkį (Prienų rajono ir Palangos miesto), rengiasi jį perimti 2017 m. (Vilniaus miesto) ir kitose, kuriose šilumos ūkio valdymo laikotarpis nėra pasibaigęs ar yra pratęstas (Akmenės, Alytaus, Biržų, Telšių ir Trakų rajonų). Be to, vertinome Kelmės, Vilkaviškio, Pasvalio rajonų, Kazlų Rūdos, Druskininkų ir Marijampolės savivaldybių sudarytas šilumos ūkio nuomos sutartis.

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus⁷ ir tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus⁸. Atlikdami auditą darėme prielaidą, kad visi auditoriams pateikti dokumentai yra teisingi, išsamūs ir galutiniai, o jų kopijos atitinka originalus. Informacija apie audito duomenų rinkimo ir vertinimo metodus pateikta audito ataskaitos 2 priede.

⁷ Patvirtinta Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymu Nr. V-26 (2012-06-28 įsakymo Nr. V-171 redakcija).

⁸ 3000-asis TAAIS „Veiklos audito įgyvendinimo gairės“ ir 3100-asis TAAIS „Veiklos audito gairės: pagrindiniai principai“ (<http://www.vkontrole.lt/page.aspx?id=350>).

AUDITO REZULTATAI

1. SAVIVALDYBĖS NESIIMA PAKANKAMŲ PRIEMONIŲ, KAD ŠILUMOS ŪKIO NUOMA TEIKTŲ DIDESNĘ NAUDĄ

1.1. Vykdotant sutartį nepakankamai prižiūrimos ir kontroliuojamos investicijos

Siekiant, kad būtų įgyvendinti sutartyse numatyti tikslai ir nuomos pabaigoje savivaldybės perimtų modernų ir efektyviai veikiančių šilumos ūkį, visos sutarties vykdymo metu jos turi prižiūrėti (kontroliuoti), kaip nuomininkas atlieka investicijas ir vykdo kitus sutartinius įsipareigojimus. Tokia kontrolė turi užtikrinti, jog nuomininkas atliktų investicijas visa apimtimi numatytas sutartyje, jos būtų pagrįstos, būtinos ir naudingos, t. y. siekiant ilguoju laikotarpiu, mažiausiomis sąnaudomis užtikrinti patikimą paslaugos teikimą vartotojui, gauti pagrįstą investicijų grąžą, diegti modernias energiją tausojančias technologijas, nukreiptas į nacionalinių strateginių tikslų⁹ įgyvendinimą.

Savivaldybės kontroliuoja, kad nuomininkai į šilumos ūkį investuotų tiek lėšų, kiek buvo numatyta sutartyse – pagal pateiktus duomenis investicijų sumos yra ne mažesnės, nei buvo sutarta (žr. 2 lentelę).

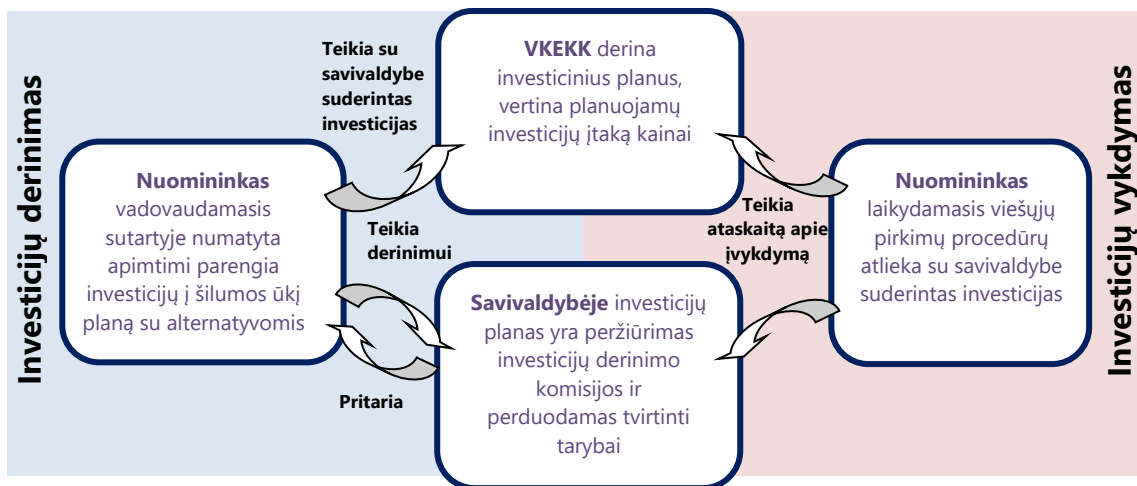
3 lentelė. Investicijų vykdymas, Eur

Savivaldybė	Akmenės r.	Biržų r.	Telšių r.	Palangos m.	Vilniaus m.	Alytaus m.
Sutartyje numatyta suma	11 064 000	810 936,05 (2004–2008 m.)	5 912 303	3 966 757	167 678 000	23 459 222
Atlikta investicijų 2015-12-31	11 020 100	6 405 332	7 138 813	3 966 367	168 209 000	16 748 671

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal savivaldybių ir jų kontroliuojamų šilumos tiekimo bendrovių pateiktus duomenis

Savivaldybės turi galimybę sutarties vykdymo metu aktyviai dalyvauti investicijų derinimo ir atlikimo etapuose (žr. 3 pav.) ir taip kontroliuoti investavimo procesą, tačiau tai daro nepakankamai: ne visais atvejais imasi veiksmų, kad investicijos būtų atliekamos racionaliausiu, naudingiausiu būdu ir prisidėtų prie modernaus, efektyviai veikiančio šilumos ūkio sukūrimo, taip įgyvendinant sutartyse numatytus tikslus atnaujinti šilumos ūkį.

⁹ Remiantis Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2009-07-08 nutarimu Nr. O3-96 (su vėlesniais pakeitimais) patvirtinta Šilumos kainų nustatymo metodika; Lietuvos Respublikos Seimo 2012-06-26 nutarimu Nr. XI-2133 patvirtinta Nacionaline energetinės nepriklausomybės strategija; Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015-03-18 nutarimu Nr. 284 patvirtinta Nacionaline šilumos ūkio plėtros programa.

2 pav. Investicijų derinimas ir vykdymas

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal šilumos ūkio veiklą reglamentuojančius teisės aktus

Investicijų kontrolė ypač svarbi jų planavimo ir derinimo metu. Investicijų apimtis numatoma šilumos ūkio nuomos sutartyse, tačiau kasmet planuojamos investicijos (metiniai investicijų planai) turi būti suderinamos su savivaldybės taryba¹⁰. Iki jos sprendimo priėmimo, nuomininko pateiktus investicijų planus nagrinėja, planuojamų investicijų pobūdį ir pagrįstumą vertina pagal sutartį arba savivaldybių nustatyta tvarka įsteigtos Investicijų priežiūros ar Šilumos ūkio nuomos sutarties vykdymo priežiūros komisijos, o tam tikrais atvejais – atsakingi savivaldybių administracijų darbuotojai.

Būtent šiame etape savivaldybės gali reikšmingai dalyvauti investicijų planavime: įvertinti jų būtinumą, naudingumą, ryšį su strateginiais savivaldybės ar valstybės tikslais, teikti pastabas ar prašyti papildomos informacijos nuomininko pateiktiems duomenims pagrįsti. Aktyvi veikla derinant investicijas padeda užtikrinti racionalesnių, šilumos vartotojams palankesnių investavimo sprendimų priėmimą.

Gerosios praktikos pavyzdys

Alytaus miesto savivaldybė investicijų derinimo etape nepritarė nuomininko planuojamoms investicijoms (mobilaus krano pirkimui) dėl per didelės (galimai rinkos neatitinkančios) įsigijimo kainos. Nuomininko pateiktam kitam mažesnės kainos siūlymui taip pat nebuvo pritarta, nes šilumos tiekėjas komisijai neįrodė, kad toks kranas reikalingas.

Savivaldybės investicijų planavimui skiria per mažai dėmesio, dėl to investavimo kryptių parinkimas ir pats investavimas vyksta nuomininko pasirenkamu būdu, tam tikrais atvejais nė nedalyvaujant savivaldybei (ji nederina investicijų ir taip suteikia galimybę nuomininkui veikti savo nuožiūra). Ne visais atvejais priimami sprendimai daugiau investuoti į atsinaujinančius energijos šaltinius naudojantį įrenginius.

- Palangos miesto savivaldybė ilgą laiką (nuo 2005-01-01 iki sutarties pabaigos 2016-05-31) nederino nuomininko atliekamų investicijų. Nesuderinus investicijų, nebuvo suderintas ir naujas šilumos kainos projektas, todėl nuo 2009 m. iki 2017 m. nustatant šilumos kainą buvo vadovaujama 2009 m. savivaldybės tarybos nustatytais šilumos kainos dedamosiomis ir nebuvo įvertinami per šį laikotarpį įvykę šilumos gamyboje sunaudojamo kuro kiekio pokyčiai.

¹⁰ Pagal Šilumos ūkio įstatymo 35 str. investiciniai planai derinami su savivaldybės taryba jos nustatyta tvarka.

Nevertinus šių pokyčių, į pagaminamos šilumos kainą buvo įtraukiamos faktinio sunaudojimo neatitinkančios kuro sąnaudos¹¹. Šiuo metu jau rengiamas naujas šilumos bazinės kainos projektas, kuris turėtų užtikrinti, kad kainos bus pagrįstos ir nustatytos atsižvelgus į šilumos ūkio pokyčius. Taigi investicijų nederinimas darė įtaką šilumos vartotojų interesams. Be to, sutarties vykdymo metu nesuderinusi investicijų, savivaldybė patyrė papildomų išlaidų: perimto turto pagerinimų vertė priskiriama neleidžiamiems atskaitymams, todėl nuo jos turi būti mokamas pelno mokestis¹².

- Vilniaus miesto savivaldybė nuomininko investicijas planavo nepakankamai atsižvelgdama į didesnę atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimą, todėl šiuo metu perimamo ūkio infrastruktūra grindžiama ne atsinaujinančių energijos šaltinių, o dujų naudojimu; pagal šį rodiklį labai atsiliekama nuo kitų savivaldybių (plačiau žr. 4 skyrių).

Į investicijų priežiūrai vykdyti savivaldybėse sudaromų komisijų sudėtį įtraukiami: savivaldybės, jos kontroliuojamos šilumos ūkio bendrovės, nuomininko, tam tikrais atvejais ir bendruomenių, atstovai. Sutarties priežiūros vykdyme jos dažniausiai dalyvauja pasyviai: retai teikia pastabų dėl investicijų planavimo, vykdymo, neprašo pagrįsti nuomininko pateiktos informacijos, ne visada teikia savo veiklos ataskaitas savivaldybės taryboms.

Savivaldybėms ir minėtoms komisijoms tenka svarbus vaidmuo investicijų vykdymo kontrolės procese: prižiūrėti, ar nuomininkas laikosi investicijų plano ir kitų sutartinių įsipareigojimų, nagrinėti nuomininko įvykdytų investicijų ataskaitas.

Gavusios nuomininko ataskaitas ar kitą informaciją apie investicijų vertę, savivaldybės ne visada įsitikina, ar nuomininkas įsigijo investicijas racionaliausiu būdu, ar jų vertė yra teisinga ir pagrįsta įsigijimo dokumentais. Vilniaus miesto savivaldybėje trūkstant investicijų kontrolės ankstesniais laikotarpiais, kyla klausimų dėl šiuo metu perimamo turto vertės pagrįstumo (žr. 4 skyrių).

Neįsitikinus investicijų pagrįstumu sutarties vykdymo laikotarpiu, nuomos pabaigoje atliktos investicijos gali būti perimamos nepagrįsta verte. Nuo atliekamų investicijų vertės priklauso šilumos tiekimo sąnaudos ir atitinkamai šilumos kaina, todėl pagrįsta investicijų vertė svarbi ir šilumos vartotojų interesams.

Savivaldybės turėtų imtis priemonių, stiprinančių investicijų kontrolę ir didinančių priežiūros komisijų veiklos efektyvumą. Būdamos atsakingos už šilumos tiekimo funkciją, jos turėtų aktyviau dalyvauti planuojant ir derinant investicijas, kad nuomininko vykdoma veikla teiktų didesnę naudą.

1.2. Modernizuotas šilumos ūkio turtas ne grąžinamas savivaldybei, o tampa nuomininkų nuosavybe

Pagal šilumos ūkio nuomos (koncesijos) konkursų ir sudarytų nuomos (koncesijos) sutarčių sąlygas buvo siekiama, kad nuomininkai atnaujins ir modernizuos jiems perleistą valdyti šilumos ūkio turtą, pritraukdami ir panaudodami tam reikalingas investicijas, o pasibaigus nuomos laikotarpiui šį ir naujai sukurtą turtą grąžins savivaldybėms. Toks turto valdymas atitiktų ir Šilumos ūkio įstatymo keliamus tikslus¹³. Audito metu nustatyti atvejai rodo, kad nuomininkai pasinaudojo turto

¹¹ Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2016-06-15 raštas Nr. R2-(Š)-1631 UAB „Palangos šilumos tinklams“ ir Palangos miesto savivaldybei.

¹² Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas, 2001-12-20 Nr. IX-675 (su vėlesniais pakeitimais), 31 str.

¹³ 1 str. 2 d. nustatyta, kad įstatymu, be kita ko, siekiama mažiausiomis sąnaudomis užtikrinti patikimą ir kokybišką šilumos tiekimą šilumos vartotojams; šilumos ūkyje įteisinti pagrįstą konkurenciją; ginti šilumos vartotojų teises ir teisėtus interesus; didinti šilumos gamybos, perdavimo ir vartojimo efektyvumą.

valdytojo padėtimi ir dalį turto perėmė nuosavybėn, siekdami jį naudoti ne savivaldybių, o savo (privataus šilumos tiekėjo) interesais. Dėl to, pasibaigus sutartims, savivaldybėms gali būti sugrąžintas ne visas modernizuotas turtas. Toks šilumos ūkio turto įgijimas neatitinka viešojo intereso, savivaldybių siektų tikslų ir lūkesčių, kurie buvo keliami paskelbtose konkurso sąlygose ir sudarytose sutartyse.

Trakų ir Alytaus miesto savivaldybėse nuomininkai, įgyvendindami ES paramos lėšomis finansuojamus investicinius projektus ir pasinaudoję savivaldybių šilumos ūkio infrastruktūra, modernizavo ar pastatė naujas katilines, kurių savininkais tapo patys nuomininkai ar kitos privačios bendrovės.

Alytaus miesto savivaldybės pavyzdys

Nuomininkas UAB „Litesko“, įgyvendindamas investicinius projektus, finansuojamus ES lėšomis, sukūrė naują turtą – Alytaus biomasės kogeneracinę jėgainę, esančią Pramonės g. 9, Alytus, kuri nuomininkui priklauso nuosavybės teise. Ji buvo pastatyta iniciavus šilumos ūkio modernizavimo ir renovavimo sutarties pakeitimus, kuriems savivaldybė pritarė 2007-12-07. Buvo sutarta, kad investicijoms nėra taikomos sutartyje sulgytos sąlygos ir šių investicijų rezultatas lieka UAB „Litesko“ nuosavybe. Pasibaigus sutarčiai šių investicijų perleidimo savivaldybei ar jos bendrovei sąlygas bus galima derinti atskiru susitarimu, jeigu sutarties šalys to pageidaus.

UAB „Fonas“, įgyvendindama investicinius projektus, finansuojamus ES lėšomis, modernizavo katilinę (pritaikė katilą biokurui deginti), esančią Pramonės g. 9, Alytus, kuri priklauso bendrovei nuosavybės teise. UAB „Fonas“ pradėjo įgyvendinti investicinį projektą 2011-10-01, nebūdamas šio turto savininku, nes katilinę ir kitą ilgalaikį turtą iš UAB „Alytaus šilumos tinklų“ pirkė tik 2012-12-28 pagal turto pirkimo ir pardavimo sutartį. Iki šio sandorio bendrovė turtą valdė pagal 2008-12-04 sudarytą su UAB „Litesko“ jungtinės veiklos sutartį.

Konkurencijos taryba, įvertinusi Alytaus miesto savivaldybės tarybos 2005 ir 2007 metais priimtus sprendimus, 2015-09-09 nutarime¹⁴ konstatavo, kad savivaldybės sprendimai, kuriais vadovaujantis buvo atlikti modernizavimo ir nuomos sutarčių pakeitimai dėl sutarčių galiojimo termino pratęsimo (pratęsta 10 metų iki 2026-06-01) ir investicijų priskyrimo UAB „Litesko“ nuosavybėn, prieštarauja Konkurencijos įstatymui.

Alytaus miesto savivaldybė, atsižvelgdama į Konkurencijos tarybos nutarimą, nusprendė ginti pažeistą viešąjį interesą, pateikdama 2016-08-16 teismui ieškinį, kuriuo paprašė teismo įpareigoti nuomininką sugrąžinti savivaldybei jam išnuomotą ir perduotą valdyti šilumos ūkio turtą. Teismo proceso metu savivaldybė inicijavo šilumos ūkio turto administratoriaus paskyrimą ir taip užtikrins, kad šio ūkio turtas būtų tinkamai perimtas iš nuomininko. Alytaus miesto savivaldybė turėtų atkreipti dėmesį, kad jos pateiktas ieškinys neapima UAB „Litesko“ veiksmų UAB „Fonas“ naudai, todėl savivaldybė turėtų įvertinti ir šias aplinkybes bei apsisvarstyti galimybę papildyti ieškinį.

¹⁴ Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2015-09-09 nutarimas Nr. 2S-12/2015 „Dėl Alytaus miesto savivaldybės tarybos sprendimų keičiant sutartį su UAB „Litesko“ dėl Alytaus miesto šilumos ūkio modernizavimo ir renovavimo atitikties Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams“.

Trakų rajono savivaldybės pavyzdys

Nuomininkas UAB „Trakų energija“, įgyvendindamas investicinius projektus, finansuojamus ES lėšomis, sukūrė naują turtą – biokuro katilinę su priklausiniais Lentvaryje, kuris nuomininkui priklauso nuosavybės teise. Ji buvo sukurta UAB „Trakų šilumos tinklai“ ilgalaikio nekilnojamojo turto pagrindu (dalį turto nugriovus ir rekonstravus), kuris 2012-07-27 buvo pirktas iš savivaldybės kontroliuojamos bendrovės. Kadangi nuomininkas įsigijo UAB „Trakų šilumos tinklai“ turtą nuosavybės teise, yra pagrindo teigti, kad, pasibaigus nuomos terminui, pagal koncesijos sutarties sąlygas¹⁵ biokuro katilinė su priklausiniais Lentvaryje nebus grąžinta savivaldybei.

UAB „Trakų šilumos tinklai“ ir UAB „Trakų energija“ 2012 m. sudarius sandorius¹⁶, buvo pažeista Koncesijų įstatymo¹⁷ nuostata, kad koncesininkui gali būti parduotas tik trumpalaikis ir ilgalaikis kilnojamas savivaldybės ir (arba) savivaldybės kontroliuojamų asmenų turtas, nes tokiu būdu koncesijos sutartimi valdyto turto pardavimas buvo įformintas kaip nereikalingo koncesijos sutarčiai vykdyti turto perleidimas UAB „Trakų energija“.

Trakų rajono savivaldybė, siekdama apsaugoti šilumos vartotojų interesus, turėtų pasekti Alytaus miesto savivaldybės pavyzdžiu ir imtis priemonių apsaugoti viešąjį interesą.

Taigi, Alytaus miesto ir Trakų rajono savivaldybės (ir jų kontroliuojamos šilumos tiekimo bendrovės) sudarė sąlygas nuomininkams modernizuoti ar pastatyti naujas katilines, kurių savininkais tapo patys nuomininkai ar kitos privačios bendrovės. Taip savivaldybės neužtikrino, kad šis turtas, pasibaigus šilumos ūkio nuomos sutartims, atitektų joms, todėl, susigrąžindamos turtą, jos gali nepasiekti didžiausios turto valdymo perdavimo naudos.

Pokyčiai audito metu

Trakų rajono savivaldybė inicijavo koncesijos sutarties pakeitimą¹⁸: numatė sąlygą dėl ilgalaikio šilumos ūkio turto (ir sutarties galiojimo laikotarpiu koncesininkui parduoto turto – biokuro katilinės su priklausiniais Lentvaryje) grąžinimo savivaldybės šilumos tiekimo bendrovei, pasibaigus sutarties galiojimui¹⁹.

1.3. Ne visais atvejais disponuojama informacija apie turto būklę ir vertę

Tam, kad šilumos ūkis būtų tinkamai modernizuotas ir sutarčiai pasibaigus savivaldybei būtų perduotas pridėtinę vertę sukuriantis šilumos ūkis, savivaldybės turėtų dar sutarties vykdymo metu stebėti turto būklės ir vertės pokyčius bei imtis priemonių, kad turtas būtų tinkamas naudoti, o jo vertė nemažėtų. Pareiga pasibaigus ūkio valdymo perdavimo laikotarpiui grąžinti ne mažesnės vertės turtą nei sudarius sutartį, numatyta šilumos ūkio įstatyme²⁰.

¹⁵ 2005-09-28 šilumos ūkio koncesijos sutartis Nr. T1-27, 29 ir 30 p.

¹⁶ 2012 m. vasario–kovo mėn. UAB „Prienų energija“ (dabar UAB „Trakų energija“) turto perdavimo ir priėmimo aktais grąžino UAB „Trakų šilumos tinklams“ nekilnojamąjį turtą kaip nereikalingą naudoti koncesijos sutarčiai vykdyti. 2012-07-27 UAB „Prienų energija“ tą patį turtą pirkė iš UAB „Trakų šilumos tinklų“ pagal turto pirkimo ir pardavimo sutartį, nes toks turtas bendrovei yra reikalingas biokuro katilinės statybai.

¹⁷ Lietuvos Respublikos koncesijų įstatymas, 1996-09-10 Nr. I-1510 (2003-06-24 Nr. IX-1647 redakcija), 3 str. 3 d.

¹⁸ Trakų rajono savivaldybės tarybos 2017-02-02 sprendimas Nr. S1-8 „Dėl pritarimo susitarimui Nr. 5 dėl 2005-09-28 Koncesijos sutarties Nr. T1-273 pakeitimo“.

¹⁹ Trakų rajono savivaldybės administracijos 2017-02-15 raštas Nr. AP3-637 „Dėl valstybinio audito ataskaitos „Šilumos ūkio nuoma savivaldybėse“ projekto“.

²⁰ Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymas, 2003-05-20 Nr. IX-1565, 37 str. 3 d.

Nustatėme, kad sutarčių vykdymo metu turto būklės priežiūra buvo atliekama ne visose savivaldybėse, tik pastaraisiais metais turto būklės vertinimui pradėta skirti daugiau dėmesio (savivaldybių atstovai pradėjo dalyvauti turto apžiūrose, gauti inventorizacijų aprašus ir pan.).

Ne visos savivaldybės kontroliuoja turto vertės pokyčius ir sutarties vykdymo metu disponuoja duomenimis apie turto vertę. Turėdamos informaciją apie turto vertę savivaldybės galėtų užtikrinti, kad sutarties pabaigoje jis būtų perduotas ne mažesnės vertės. Dažniausiai savivaldybės neturi visos informacijos apie turto vertę tais atvejais, kai atliktos investicijos nėra iš karto perduodamos savivaldybėms, o yra apskaitomos pas nuomininką.

Biržų ir Akmenės rajonų savivaldybių pavyzdžiai

Biržų rajono savivaldybė neturi visos informacijos apie turto vertę. Pagal savivaldybės ir UAB „Litesko“ 2003 m. sudarytą šilumos ūkio modernizavimo ir renovavimo sutartį²¹ 2015-12-31 turto likutinė vertė buvo 1,855 mln. Eur, t. y. 219 167 Eur mažesnė už pradinę (2,074 mln. – 1,855 mln.). Į šią sumą nebuvo įtraukta 2010–2016 m. nuomininko atliktų investicijų vertė, nes investicijos nėra perduotos savivaldybei ir ji neturi informacijos apie šių investicijų pagrindu sukurto turto vertę.

Akmenės rajono savivaldybė pradėjo gauti duomenis iš nuomininko UAB „Akmenės energija“ apie investicijas ir turto vertę tik 2015 metais, sudarius 2000 m. šilumos ūkių atnaujinimo ir eksploataavimo sutarties²² pakeitimą²³. Iki tol savivaldybė neturėjo patikimos informacijos apie investicijų pagrindu sukurto turto vertę.

Tai, jog savivaldybėse turto vertės kontrolė vykdoma nepakankamai, patvirtina ir audito metu nustatyti atvejai kitose savivaldybėse, jau perėmusiose šilumos ūkio turtą mažesne verte nei sutarties sudarymo metu (žr. 3.2 poskyrį). Tai rodo, kad sutarties vykdymo metu turto vertė nebuvo stebima ir tinkamai prižiūrima.

Savivaldybės turėtų per visą sutarties galiojimo laikotarpį kaupti ir vertinti duomenis apie turto vertės pokyčius, o negavusios reikalingos informacijos – kreiptis į nuomininką. Taip pat svarbu imtis priemonių, kad turto vertė nemažėtų (pvz., investicijų derinimo metu siekti, kad būtų atliekamos tokios investicijos, kurios greitai nenuvertėtų). Nesiėmus atitinkamų priemonių sutarties vykdymo metu, šilumos ūkio nuomos teikiama nauda bus mažesnė ir savivaldybės, pasibaigus terminui, gali perimti ūkį, kurio būklė bus prastesnė nei perdavimo pradžioje.

2. ŠILUMOS KAINŲ REGULIAVIMO SISTEMA NEUŽTIKRINA PAGRĮSTOS KAINOS NUSTATYMO

Nuo to, kaip šilumos tiekėjas (nuomininkas) vykdo šilumos tiekimo veiklą, kokias atlieka investicijas ir kaip paskirsto veiklos sąnaudas, priklauso vartotojams nustatomos šilumos kainos dydis. Tam, kad būtų užtikrintas šilumos tiekimas mažiausiomis sąnaudomis, o vartotojai mokėtų pagrįstą kainą už šilumą, Lietuvoje šias kainas reguliuoja valstybė, yra sukurta šilumos kainų reguliavimo sistema.

²¹ 2003-08-01 šilumos ūkio modernizavimo ir renovavimo sutartis Nr. 03-08-01-015/SS-40.

²² 2000-05-26 SB UAB „Šiluma ir vanduo“ ir SP UAB „Ventos šiluma ir vanduo“ eksploatuojamų šilumos ūkių atnaujinimo ir eksploataavimo sutartis.

²³ 2015-03-18 UAB „Akmenės vandenys“ eksploatuojamų šilumos ūkių atnaujinimo ir eksploataavimo sutartis Nr. SS-98.

Kainos nustatymo procesas yra detalai reglamentuotas, tačiau, kaip parodė Vilniaus miesto šilumos ūkio nuomininko padaryti pažeidimai, kainų reguliavimo sistema neužtikrina, kad vartotojų mokama kaina būtų pagrįsta.

Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija 2016 m. rugsėjį baigė patikrinimą, kurio metu nustatė, kad UAB „Vilniaus energija“ nepagrįstai į šilumos kainas įtraukė daugiau kaip 24,30 mln. Eur.

UAB „Vilniaus energija“ nustatyti pažeidimai

Vilniaus m. šilumos bazinė kaina buvo patvirtinta 2011 m. Kiekvienais bazinės kainos galiojimo metais šilumos kainos dedamosios buvo perskaičiuojamos ir tvirtinamos ateinantiems metams (2013–2014 m. kainos vienašališkai buvo nustatytos VKEKK, nes savivaldybė jų nenustatė). Tik VKEKK atlikus UAB „Vilniaus energija“ planinį veiklos patikrinimą buvo nustatyta, kad 2012–2014 metais tiekėjas į šilumos tarifą įtraukė nepagrįstai didesnes faktines sąnaudas už daugiau kaip 24,30 mln. Eur (permokėtos lėšos už biokurą, aplinkos taršos leidimus, darbo užmokestį ir kt.), dėl ko vartotojai mokėjo nepagrįstai didesnę šilumos kainą.

Atsižvelgus į nustatytus pažeidimus, Vilniaus miesto gyventojams nuo 2016 m. gruodžio 1 d. buvo nustatytos²⁴ ketvirtadaliu mažesnės kainos, tačiau jos galios tik iki nuomos sutarties pabaigos (2017 m. balandžio mėn. pabaigos). Laikini nustačius mažesnę kainą, vartotojams bus sugrąžinta tik dalis permokėtų lėšų, todėl, pasibaigus sutarčiai, turės būti taikomi kiti kompensavimo būdai. Artėjant sutarties pabaigai, iki šiol nėra priimta sprendimų, kaip bus išspręstas šis šilumos vartotojams ypač svarbus klausimas – kokios institucijos ir kokių imsis veiksmų dėl likusios permokėtų sumų dalies išieškojimo iš UAB „Vilniaus energija“.

Vilniaus miesto savivaldybė yra atsakinga už šilumos tiekimo organizavimo funkcijos vykdymą, ją su nuomininku UAB „Vilniaus energija“ sieja sutartiniai santykiai pagal šilumos ūkio nuomos sutartį, tačiau permokėtų sumų susigrąžinimo klausimas taip pat susijęs su Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos vykdomomis kainų reguliavimo funkcijomis ir atliktu patikrinimu. Be to, šilumos tiekimas yra viešąjį interesą atitinkanti paslauga, permokėtų sumų susigrąžinimas yra sudėtingas procesas, todėl priimant sprendimus šiuo atveju gali būti svarbus ir kitų institucijų dalyvavimas. Atsižvelgiant į pastaruoju metu priimtus teismų sprendimus²⁵, permokėtų lėšų grąžinimo vartotojams klausimas galimai turės būti sprendžiamas ir ateityje. Siekdami, kad būtų apgintas viešasis interesas ir vartotojams būtų grąžintos permokėtos lėšos, rekomenduojame Vilniaus miesto savivaldybei, bendradarbiaujant su Valstybine kainų ir energetikos kontrolės komisija ir kitomis institucijomis, apsvastyti ir numatyti priemones dėl šilumos vartotojų permokėtų lėšų išieškojimo iš UAB „Vilniaus energija“.

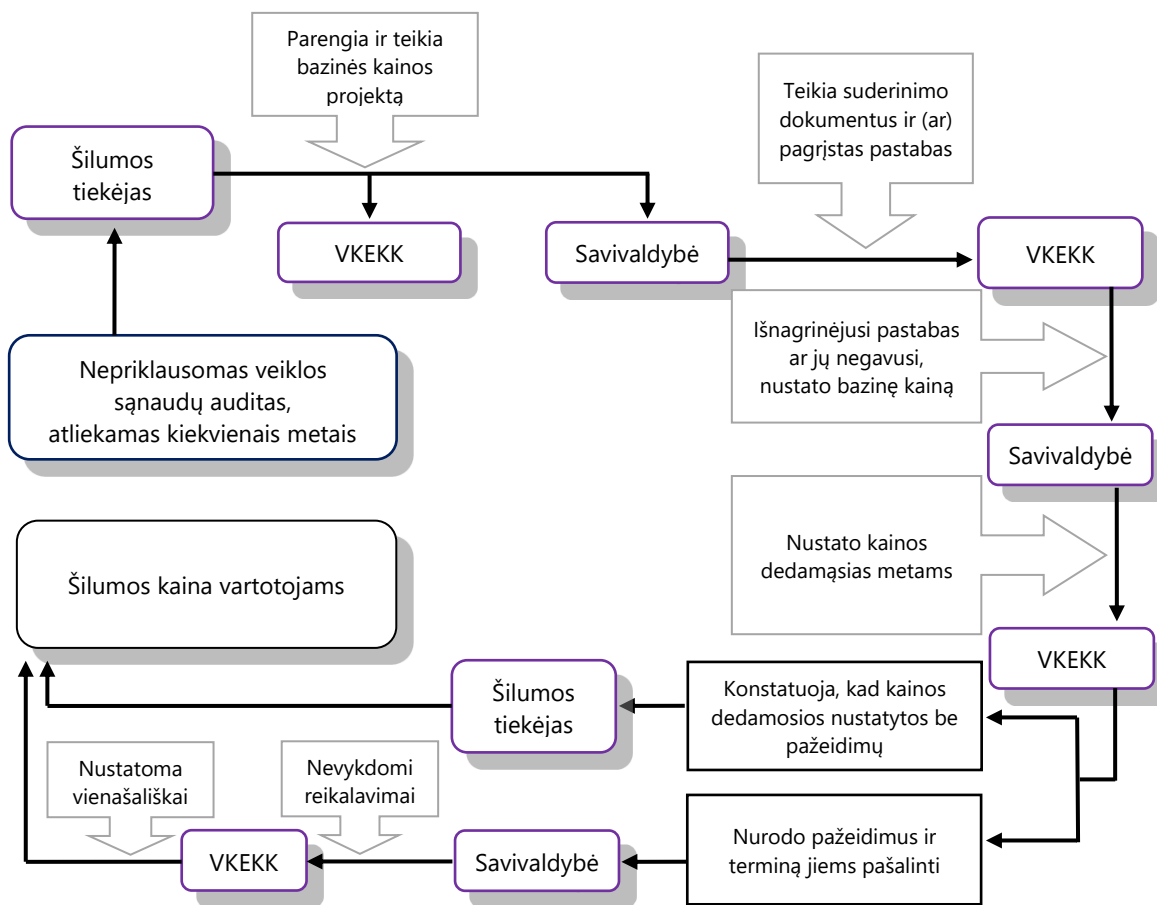
Pagrindinės funkcijos reguliuojant šilumos kainas yra priskirtos Valstybinei kainų ir energetikos kontrolės komisijai. Pagal teisinį reguliavimą šių kainų nustatymo procese tam tikra apimtimi turi dalyvauti ir savivaldybės. Kainos turi būti apskaičiuojamos ir nustatomos Šilumos ūkio įstatymo ir Šilumos kainų nustatymo metodikos²⁶ nustatyta tvarka (žr. 4 pav.).

²⁴ Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2016-10-26 sprendimas Nr. 1-692 „Dėl UAB „Vilniaus energija“ centralizuotai tiekiamos šilumos kainos dedamųjų nustatymo“.

²⁵ Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2017-01-24 nutartimi (byla Nr. A-2681-822/2016) patvirtino, jog Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2010 m. gruodžio mėn. nutarimai dėl šilumos bazinės kainos dedamųjų UAB „Vilniaus energija“, šilumos tiekėjui pateikus neteisingus duomenis, buvo priimti neteisėtai ir nepagrįstai, todėl komisija privalės iš naujo įvertinti 2010–2015 metų UAB „Vilniaus energija“ sąnaudas ir apskaičiuoti šilumos kainas. Taigi, komisijai patvirtinus naujas kainas, ateityje galimai turės būti sprendžiamas dar vienos permokėtų lėšų sumos grąžinimo klausimas.

²⁶ Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2009-07-08 nutarimas Nr. O3-96.

3 pav. Šilumos kainos nustatymas

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal šilumos ūkio veiklą reglamentuojančius teisės aktus

Atitinkamų metų šilumos kaina nustatoma atsižvelgiant į šilumos bazinę kainą (nustato VKEKK 3–5 metų laikotarpiui) ir tais metais galiojančias kainas dedamąsias (nustato savivaldybės taryba, o tvirtina VKEKK 12 mėnesių laikotarpiui). Kaina nustatoma remiantis šilumos tiekėjo pateiktomis kainomis (kainos dedamųjų) projektais – duomenimis apie tiekėjo veiklos sąnaudas, kurios tiesiogiai lemia kainos dydį, ir šiuos duomenis pagrindžiančiais dokumentais. Kiekvienais metais turi būti atliekamas nepriklausomas šilumos tiekėjo licencijuojamos veiklos²⁷ sąnaudų auditas, siekiant užtikrinti, kad reguliuojamai šilumos tiekimo veiklai tiekėjas priskiria pagrįstas sąnaudas. Šis mechanizmas taikomas ne tik tais atvejais, kai savivaldybės šilumos ūkis yra išnuomotas, bet ir tada, kai šilumos tiekimą vykdo pačios savivaldybės valdoma šilumos tiekimo bendrovė.

Taigi yra sukurta ir detalai reglamentuota šilumos kainų reguliavimo sistema (modelis), joje dalyvauja nacionalinio ir savivaldybių lygmens institucijos, numatytos priemonės, mažinančios riziką nustatyti nepagrįstą kainą, bet sistema neužtikrina, kad vartotojai mokėtų pagrįstą kainą:

1. VKEKK yra pagrindinė institucija, reguliuojanti energetikos srityje veikiančių ūkio subjektų veiklą ir atliekanti valstybinę energetikos sektoriaus priežiūrą. Nustatydamą šilumos kainas, komisija remiasi šilumos tiekėjų pateiktomis duomenimis apie patirtas sąnaudas, todėl svarbu, kad šie duomenys būtų teisingi ir patikimi. Siekdama įsitikinti konkretaus šilumos tiekėjo pateiktų duomenų teisingumu ir pagrįstumu, komisija planuoja ir atlieka specialius šilumos

²⁷ Šilumos tiekimo veikla gali būti vykdoma tik turint šilumos tiekimo licenciją (Šilumos ūkio įstatymas, 30 str.).

tiekėjų veiklos patikrinimus. Nustatydamas kainas, komisija patikrinimų neatlieka, todėl pasitaiko atvejų, kai, pateikus klaidingus duomenis, nustatoma kaina nėra pagrįsta²⁸. Nustačius reikšmingų pažeidimų atliekant patikrinimus, t. y. vėlesniais laikotarpiais, tenka spręsti permokėtų lėšų grąžinimo šilumos vartotojams klausimus. Pažymėtina, kad atlikdama patikrinimus komisija susiduria su sunkumais, nes šilumos tiekėjas nebendradarbiauja ir nepateikia prašomų dokumentų. Taip nutiko atliekant UAB „Vilniaus energija“ veiklos patikrinimą. Komisijos nuomone²⁹, visos reikalingos informacijos gavimą ir tinkamą valstybinę energetikos priežiūrą užtikrintų didesni įgaliojimai komisijai ir griežtesnės sankcijos už informacijos neteikimą. 2016 m. LR Seimo teisės aktų duomenų bazėje buvo užregistruotas Energetikos įstatymo projektas³⁰, suteikiantis komisijai platesnius įgaliojimus vykdant energetikos įmonių veiklos patikrinimus ir skiriant sankcijas energetikos įmonėms, bet iki šiol šis įstatymas nepriimtas.

2. Kainų reguliavimo sistemoje dalyvauja ir savivaldybės – pagal Šilumos ūkio įstatymą³¹ jos nustato šilumos kainų dedamąsias šilumos tiekėjui. Praktikoje jos dažnai šios pareigos nevykdo arba vykdo netinkamai (kaina apskaičiuojama su pažeidimais), todėl šių kainų dedamąsias vienašališkai nustato VKEKK. 2016 metais³² beveik trečdalyje (17) savivaldybių jas nustatė VKEKK (savivaldybėms jų nenustačius ar nepašalinus VKEKK nustatytų pažeidimų). Kai kurios savivaldybės jau kelis metus iš eilės nenustato šilumos kainos dedamųjų (pvz.: Biržų, Kelmės, Telšių rajono).

Siekdami įvertinti, kokios priežastys lemia tai, jog ne visos savivaldybės dalyvauja kainų nustatymo procese, atlikome visų 60 savivaldybių apklausą. Į klausimynus atsakė 42. Jų nuomone, šilumos kainų nustatymo metodikos nuostatos, reglamentuojančios šių kainų skaičiavimo principus ir kainodaros reikalavimus, yra sudėtingos, todėl kyla sunkumų jas taikant. Be to, trūksta šilumos kainodaros žinių ir kompetentingų šilumos ūkio srities specialistų, ne visada pateikiama informacija apie nuomininko veiklos rezultatus³³.

Tais atvejais, kai savivaldybės nustato kainas dedamąsias, pastarosios įsigalioja tik po to, kai jas patvirtina VKEKK. Komisija įvertina, ar savivaldybės skaičiavimai yra teisingi ir, nustačius pažeidimų, įpareigoja savivaldybę per nurodytą terminą juos pašalinti. Nepašalinus, kainą VKEKK nustato vienašališkai. Taigi kiekvienais metais, apskaičiuojant šilumos kainas dedamąsias, nepriklausomai nuo to, ar apskaičiavo savivaldybė ar ne, galutinį sprendimą iš esmės priima VKEKK. Svarstyta, ar toks funkcijų paskirstymas, kai kainas nustato ir savivaldybė, ir VKEKK

²⁸ Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2017-02-15 raštas Nr. R2-(Š)-457 Valstybės kontrolei „Dėl valstybinio audito ataskaitos „Šilumos ūkio nuoma savivaldybėse“ projekto“; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017-01-24 nutartis byloje Nr. A-2681-822/2016 (byloje teismas, remdamasis paskirto eksperto išvadomis, konstatavo, kad šilumos tiekimo bendrovė VKEKK teikė licencijuotos veiklos sąnaudų ataskaitose nurodytus prieštarigus, klaidinančius ir neišsamius duomenis, todėl panaikino atitinkamą VKEKK nutarimą dėl šilumos bazinės kainos dedamųjų nustatymo).

²⁹ 2017-02-15 raštas Nr. R2-(Š)-457 „Dėl valstybinio audito ataskaitos „Šilumos ūkio nuoma savivaldybėse“ projekto“ Valstybės kontrolei.

³⁰ 2016-02-12 Energetikos įstatymo Nr. IX-884 8 ir 36 straipsnių pakeitimo ir papildymo 24(1) straipsniu įstatymo projektas Nr. XIIP-4025.

³¹ Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymas, 2009-05-12 Nr. XI-250 redakcija, 32 str. 7 d.

³² Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos duomenys, <http://www.regula.lt/SiteAssets/siluma/silumos-kainos-2016-gruodis.pdf>.

³³ 30 savivaldybių nurodė, kad sudėtinga nustatyti šilumos kainas dedamąsias, iš jų 22 nurodė, kad neaiškios ir sudėtingos šilumos kainų nustatymo metodikos nuostatos, reglamentuojančios šilumos kainų skaičiavimo principus ir kainodaros reikalavimus, 10-iai savivaldybių trūksta šilumos kainodaros žinių ir kompetentingų šilumos ūkio srities specialistų, o 11-ai kainos nustatymą apsunkina ne visada pateikiama reikalinga informacija.

(atlikdama savivaldybės apskaičiuotų kainos dedamųjų perskaičiavimą), yra racionalus, nes abi institucijos skiria išteklių tam pačiam rezultatui.

3. Teisės aktuose³⁴ numatyta priemonė, kuri galėtų sumažinti nepagrįstos kainos nustatymo riziką – privalomas nepriklausomo tiekėjo metinės atskaitomybės auditas, kurio išvados kasmet teikiamos savivaldybei ir VKEKK. Pagal Šilumos kainų nustatymo metodiką, šio audito metu įvertinamas tiekėjo apskaitos sistemos ir metinės atskaitomybės duomenų atitikimas metodikos reikalavimams, tačiau nėra įvertinama, ar apskaitos sistemoje nurodyti duomenys (sąnaudos) yra teisingi ir pagrįsti. Taigi nesumažinama rizika dėl tiekėjo pateikiamos neteisingos informacijos apie sąnaudas, įskaičiuojamas į šilumos kainą. Be to, nėra žinoma, ar visi privalomi auditi buvo atlikti, nes VKEKK neturi tikslios informacijos apie pateiktas audito išvadas. VKEKK nuomone³⁵, duomenų patikimumas būtų labiau užtikrintas ir auditų nauda būtų didesnė, jei teisės aktais reguliuojančiai institucijai būtų suteikta teisė nustatyti konkrečią auditų užduotį, taip pat šilumos ūkio bendrovės galėtų būti įtrauktos į Audito įstatyme numatytą viešojo intereso įmonių sąrašą, dėl ko auditui būtų privalomi griežtesni audito kokybės peržiūros reikalavimai. Šiuo metu komisija bendradarbiauja su Lietuvos auditorių rūmais, siekdami, kad išlaidų pagrįstumas būtų taip pat įvertintas minėtų auditų metu.

Taigi veikianti kainos reguliavimo sistema neužtikrina, kad nustatant kainą būtų užtikrintas reguliuojamai veiklai priskirtų sąnaudų pagrįstumas ir šilumos vartotojai mokėtų pagrįstą kainą. Šilumos kainas nustato ir savivaldybė, ir VKEKK, abi skiria tam išteklių, bet dažnai kainas vienašališkai nustato VKEKK. Toks modelis yra sudėtingas ir nemotyvuoja savivaldybių ir šilumos tiekėjų inicijuoti sprendimus, gerinančius veiklos efektyvumą ir mažinančius teikiamų paslaugų kainas. Atsižvelgdami į tai, rekomenduojame Lietuvos Respublikos Vyriausybei apvarstyti šios sistemos keitimo ar tobulinimo galimybes ir inicijuoti atitinkamų teisės aktų pakeitimus, kurių pagrindu būtų ne tik mažinama administracinė reguliavimo našta ir užtikrinamas kainos pagrįstumas, bet ir jos dalyviai būtų motyvuojami veikti efektyviau, diegti inovatyvius sprendimus, leidžiančius siekti mažiausios šilumos kainos vartotojams.

3. PASIBAIGUS NUOMOS LAIKOTARPIUI, ŠILUMOS ŪKIS PERIMAMAS NETINKAMAI

Baigiantis šilumos ūkio valdymo perdavimo laikotarpiui, ypač svarbu užtikrinti, kad po perėmimo būtų išlaikytas šilumos tiekimo tęstinumas ir apsaugoti vartotojų interesai. Savivaldybės turi skirti itin didelį dėmesį šiam procesui, tinkamai ir iš anksto pasirengti, įvertinti teisės aktų reikalavimus, sutarčių nuostatas, tolimesnės veiklos perspektyvas ir numatyti priemones, leidžiančias perimti šilumos ūkį kuo sklandžiau.

Perėmimo metu savivaldybės ir jų kontroliuojamos šilumos ūkio bendrovės turėtų imtis priemonių, kad:

³⁴ Lietuvos Respublikos energetikos įstatymas, 2002-05-16 Nr. IX-884, 16 str. 8 d. (2011-12-22 redakcija Nr. XI-1888); Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymas, 30 str. 13 d. 4 p. (2007-11-20 redakcija Nr. X-1329), Šilumos kainų nustatymo metodika, patvirtinta Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2009-07-08 nutarimu Nr. O3-96, 50 p.

³⁵ 2017-02-15 raštas Nr. R2-(Š)-457 „Dėl valstybinio audito ataskaitos „Šilumos ūkio nuoma savivaldybėse“ projekto“ Valstybės kontrolei.

- perduodamas turtas būtų tinkamos būklės ir ne mažesnės vertės nei valdymo perdavimo pradžioje;
- būtų įsitikinta perimamų investicijų pagrįstumu ir jų vertės teisingumu;
- būtų tinkamai perimtos vartotojų skolos ir finansiniai įsipareigojimai;
- būtų perimti kvalifikuoti darbuotojai, reikalingi vykdyti tolimesnę šilumos tiekimo veiklą;
- būtų įvertintos tolimesnės veiklos galimybės (kaip planuojama vykdyti veiklą, perėmus valdymą, kokie numatomi jos finansavimo šaltiniai, žmogiškieji ištekliai ir pan.).

Audito metu nustatėme, kad daugiausia problemų savivaldybėse kyla perimant šilumos ūkio turtą ir įsitikinant investicijų pagrįstumu.

3.1. Nepakankamai dėmesio skiriama turto būklės įvertinimui

Tinkamas ir kokybiškas šilumos tiekimas vartotojams didele dalimi priklauso nuo šilumos ūkio veikloje naudojamo turto būklės. Sudarytų sutarčių tikslas buvo modernizuoti savivaldybių šilumos ūkį, todėl vykdymo metu atliekami turto pagerinimai ar atnaujinimai turėtų užtikrinti, kad, ir sutarčiai pasibaigus, turtas bus tinkamas naudoti šilumos ūkio veikloje. Dalyje sutarčių yra numatyta nuomininko pareiga užtikrinti, kad, pasibaigus sutarčiai, išnuomotas ir naujai sukurtas turtas bus tinkamas naudoti pagal paskirtį šilumos tiekimo paslaugoms teikti kelerius metus po nuomos termino pabaigos.

Kad šilumos ūkio įrenginiai, perėmus iš nuomininko, veiktų efektyviai ir patikimai, perimdamos šio ūkio turtą savivaldybės turėtų įvertinti jo būklę ir įsitikinti, kad sugrąžinamas turtas yra techniškai tvarkingas ir tinkamas toliau naudoti pagal paskirtį.

Audito metu nustatėme, kad perimdamos šilumos ūkį savivaldybės skiria nepakankamai dėmesio turto būklės įvertinimui, todėl turtas perimamas prastesnės būklės ar jo neįvertinus.

Perimamo turto būklė Palangos miesto ir Prienų rajono savivaldybėse

Palangos miesto savivaldybės kontroliuojama bendrovė UAB „Palangos šilumos tinklai“ 2016 m. balandžio mėnesį (iki šilumos ūkio perėmimo iš nuomininko UAB „Litesko“³⁶), atliko išnuomoto turto inventorizaciją, tačiau neatliko viso turto būklės įvertinimo. Turto techninės būklės patikrinimas buvo organizuotas 2016 m. vasario mėnesį nuomininko iniciatyva, pasitelkiant privačios įmonės atstovus. UAB „Palangos šilumos tinklai“ 2016-02-05 dalyvavo tik dalies turto techninės būklės patikrinime. Taigi savivaldybė perėmė šilumos ūkio turtą neturėdama visos informacijos apie perimamo turto būklę.

Prienų rajono savivaldybėje 2015 metais atlikus turto būklės įvertinimą, savivaldybės kontroliuojama bendrovė UAB „Prienų šilumos tinklai“ perėmė³⁷ iš nuomininko 5 netinkamos būklės katilus³⁸. Prienų rajono šilumos ūkio nuomos sutartimi³⁹ nuomininkas AB „Prienų energija“ įsipareigojo prižiūrėti ir remontuoti įrenginius, kad jie būtų tinkamos būklės. Tačiau nuomininkas nevykdė šios pareigos, o savivaldybė laiku nesiėmė priemonių, kad dar sutarties vykdymo metu šilumos ūkio įrenginiai būtų nuomininko prižiūrimi ir sutarčiai pasibaigus būtų tinkami naudoti pagal paskirtį. Todėl po perdavimo dviejų katilų remontas savivaldybės

³⁶ Šilumos ūkis perimtas 2016-05-31 (pagal Palangos miesto savivaldybės kontroliuojamos bendrovės UAB „Palangos šilumos tinklai“ ir UAB „Litesko“ 2000-12-27 šilumos ūkio modernizavimo ir renovacijos sutartį Nr. 1-K).

³⁷ Turto priėmimo ir perdavimo aktas, 2015-08-31.

³⁸ 2015-07-31 sutarties „Dėl Prienų rajono šilumos ūkio nuomos, atnaujinimo ir šilumos tiekimo vartotojams sutarties pasibaigimo, turto nuomos sutarties pasibaigimo ir turto perdavimo“ 4 priede „Turto, grąžinamo pagal Turto nuomos sutartį, sąrašas“ nurodyta, kad du grąžinami katilai (inv. Nr. 115 ir 116) yra atjungti nuo sistemos ir ne visos komplektacijos, o trys katilai (inv. Nr. 113, 114 ir 117) yra kiauri.

³⁹ Prienų rajono šilumos ūkio nuomos, atnaujinimo ir šilumos tiekimo vartotojams sutartis, 2000-09-28, 5.6 p.

bendrovei UAB „Prienų šilumos tinklai“ kainavo 23 tūkst. Eur. Savivaldybės teigimu, nuomininkas neremontavo šių katilų, nes jie nebuvo naudojami.

Net ir tais atvejais, kai turto būklės įvertinimui sutarties pabaigoje yra skiriamas dėmesys, savivaldybėms gali kilti sunkumų įvertinti turtą, jei nėra sutarimo su nuomininku (žr. 4 skyrių).

Savivaldybės turėtų užtikrinti, kad, šilumos ūkio nuomos sutarčiai pasibaigus, būtų pasiekti numatyti tikslai ir perduotas šilumos ūkio turtas būtų atnaujintas, t. y. tinkamos būklės, patikimai veikiantis ir užtikrinantis šilumos tiekimą ne tik perėmimo metu, bet ir artimiausiu metu po jo. Todėl tos savivaldybės, kurios dar nuomoja šilumos ūkio turtą, turėtų ne tik atlikti turto inventorizacijas, bet ir prižiūrėti, kad nuomininkas turtą naudotų tinkamai ir sutarties pabaigoje perduotų veikiantį ir geros būklės.

3.2. Turtas sugražinamas mažesnės vertės, nei sudarant sutartį

Įstatymo 37 str. 3 d.⁴⁰ numato, kad, pasibaigus valdymo perdavimo laikotarpiui, turto, kurio valdymas buvo perduotas, vertė negali būti mažesnė nei valdymo perdavimo sutarties sudarymo metu.

Pasibaigus šilumos ūkio valdymo perdavimo laikotarpiui, savivaldybės perėmė turtą nevertindamos, kokia jo vertė palyginus su ta, kuri buvo sudarant sutartį, taigi nesivadovavo įstatymu. Dėl to perimto turto buhalterinė likutinė vertė yra mažesnė, nei sudarant sutartį.

Perimamo turto vertė Prienų rajono, Palangos ir Vilniaus miestų savivaldybėse

Prienų rajono savivaldybė ir nuomininkas UAB „Prienų energija“, nutraukdami 2000-09-28 šilumos ūkio nuomos sutartį, pažeidė Šilumos ūkio įstatymą⁴¹, nes 2015-08-31 perdavė ir perėmė šilumos ūkio turtą, kurio likutinė vertė buvo 1 093 579,85 Eur mažesnė nei nuomos sutarties pradžioje (2 462 207,94–1 368 628,09). Pažymėtina, kad savivaldybė nepareikalavo iš nuomininko Civilinio kodekso nustatyta tvarka kompensuoti savivaldybei turinio pobūdžio praradimus dėl sumažėjusios turto vertės ir neįvertino jų atsiskaitydama su nuomininku už jo atliktas investicijas.

Palangos miesto savivaldybės kontroliuojama bendrovė UAB „Palangos šilumos tinklai“ 2016-05-31 iš nuomininko UAB „Litesko“ perimdama turtą nevertino, ar jo perdavimas atitinka Šilumos ūkio įstatymo 37 str. 3 d.: ar turto vertė yra ne mažesnė, nes dalį turto perėmė įsigijimo verte (3 339 265,09 Eur). UAB „Palangos šilumos tinklai“ pateiktais duomenimis, perduoto turto vertė nėra mažesnė už pradinę, tačiau bendrovė tik po turto perėmimo, sutarčiai pasibaigus ir nutraukus santykius su nuomininku, pradėjo skaičiuoti, kokia buvo perduoto turto vertė.

Mažesnės vertės turtas 2017 metų balandžio mėn. gali būti perimtas ir Vilniaus miesto savivaldybėje. Pagal savivaldybės, AB „Vilniaus šilumos tinklai“ ir nuomininko UAB „Vilniaus energija“ 2002-02-01 sudarytą šilumos ūkio nuomos sutartį 2015-12-31 turto likutinė vertė⁴² buvo 13,706 mln. Eur mažesnė už pradinę (109,162 mln.–95,456 mln.). Atsižvelgiant į tai, kad daugiau investicijų atlikti neplanuojama (sutarties pabaiga 2017-03-29), yra rizika, kad turto vertė liks mažesnė už pradinę ir sutarčiai pasibaigus, taigi nebus įvykdytas įstatymo reikalavimas. Sumažėjusią turto vertę savivaldybė numato kompensuoti mažindama susidariusį įsiskolinimą nuomininkui.

⁴⁰ Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymas, 2007-11-20 redakcija Nr. X-1329.

⁴¹ Ten pat, 2007-11-20 redakcija Nr. X-1329, 37 str. 3 d.

⁴² UAB „Vilniaus šilumos tinklai“ pateiktais duomenimis.

Šilumos ūkio turto vertės sumažėjimą valdymo perdavimo laikotarpio pabaigoje lemia tai, jog savivaldybės ir jos kontroliuojamos šilumos tiekimo bendrovės nepakankamai stebi turto vertės pokytį sutarties vykdymo metu (žr. 1.3 poskyrį).

Sutarčių galiojimo pabaigoje savivaldybės privalo organizuoti turto perėmimą taip, kad būtų laikomasi Šilumos ūkio įstatymo ir turtas būtų perimtas ne mažesne verte. Perėmus mažesnės vertės turtą, turės būti skiriama daugiau lėšų jį atnaujinti ir atlikti papildomas investicijas, nors sutarčių sudarymo tikslas buvo modernizuoti šilumos ūkį.

Prienų rajono savivaldybei rekomendavome Civilinio kodekso nustatyta tvarka kreiptis į buvusį nuomininką, kad šis kompensuotų savivaldybės patirtus turtinio pobūdžio praradimus dėl sumažėjusios turto vertės, pažeidus Šilumos ūkio įstatymo 37 str. 3 d. reikalavimus, tačiau savivaldybė nesutiko⁴³ su šiuo siūlymu.

Prienų rajono savivaldybės nuomonė

Šilumos ūkio įstatymo 37 str. 3 d. nuostatos negali būti taikomos vertinant Prienų rajono savivaldybės turto perėmimą, nes 2000-09-28 šilumos ūkio nuomos sutartis nenumatė reikalavimo dėl perduodamo turto vertės, o šis reikalavimas Šilumos ūkio įstatyme atsirado vėliau, nei buvo sudaryta sutartis. Be to, įstatymas aiškiai nenurodė, kokia vertė turėtų būti vertinama, todėl įstatymo 37 str. 3 d. nuostata yra neįgyvendinama.

Reikalavimas perimti šilumos ūkio turtą ne mažesne verte, nei buvo sutarties sudarymo metu, įstatyme buvo įtvirtintas po sutarties sudarymo, tačiau ši nuostata buvo reglamentuoti šalių santykiai, pasibaigus valdymo perdavimo laikotarpiui (sutarties pabaigoje), taip buvo siekta apsaugoti savivaldybių interesus susigrąžinant ne mažesnės vertės turtą iš nuomininko. Pagal teismų praktiką⁴⁴, esant tęstiniam sutartinių santykių pobūdžiui, sutarties vykdymas turi atitikti imperatyviasias teisės normas, galiojančias vykdant sutartį. Taigi, įvertinus teismų praktiką ir atsižvelgiant į tęstinį sutartinių santykių tarp Prienų rajono savivaldybės ir nuomininko pobūdį (sutartis buvo vykdoma ilgą laikotarpį, įskaitant laikotarpį po įstatymo pasikeitimo), perimdama turtą savivaldybė ir jos kontroliuojama šilumos tiekimo bendrovė turėjo laikytis įstatymo reikalavimų.

3.3. Taikomi skirtingi perduodamo turto vertės nustatymo būdai

Šilumos ūkio įstatymo nuostata⁴⁵, įtvirtinanti reikalavimą dėl ne mažesnės perduodamo turto vertės, įsigaliojo priėmus įstatymą 2003 m. liepos 1 d. Tuo metu daugelis šilumos ūkio nuomos sutarčių jau buvo sudarytos. Be to, ši nuostata nereglamentuoja, koku būdu turėtų būti nustatyta perduodamo šilumos ūkio turto vertė (buhalterinė likutinė, įsigijimo, rinkos ar kt.), kuri sutarties pabaigoje neturi būti mažesnė nei sutarties sudarymo metu. Todėl savivaldybėse ši nuostata taikoma skirtingai:

- Daugelyje sutarčių (Alytaus, Palangos miestų, Telšių, Akmenės, Kelmės, Pasvalio, Vilkaviškio rajonų, Kazlų Rūdos, Marijampolės savivaldybių) šio įstatymo reikalavimo nėra, kaip ir nėra

⁴³ Prienų rajono savivaldybės administracijos 2017-02-15 raštas Nr. (7.17)-R3-2017/0447 „Dėl valstybinio audito ataskaitos „Šilumos ūkio nuoma savivaldybėse“ projekto“.

⁴⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-605/2005, Šis teismo išaiškinimas yra ir Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos tinklalapyje (<http://www.regula.lt/Puslapiai/bendra/Teisinė-informacija/isaiskinimai-teises-aktu-klausimais>).

⁴⁵ Nuo 2003-07-01 iki 2008-01-01 Šilumos ūkio įstatymo 35 str. 3 d. (2003-05-20 redakcija Nr. IX-1565), nuo 2008-01-01 įstatymo 37 str. 3 d. (2007-11-20 redakcija Nr. X-1329).

apibrėžtas perimamo turto vertės nustatymo būdas.

- Vilniaus miesto savivaldybės, UAB „Vilniaus šilumos tinklai“ ir nuomininko UAB „Vilniaus energija“ 2002-02-01 sudarytos šilumos ūkio nuomos sutarties 12 str. 5 p. numatyta, kad sutarties laikotarpiu ir jam pasibaigus nuomininkas privalės grąžinti nuomotojui įrenginius ne mažesnės bendros suminės likutinės vertės, nei jų likutinė vertė sandorio įvykdymo dieną.
- Trakų rajono savivaldybės, UAB „Trakų šilumos tinklai“ ir koncesininko UAB „E energija“ 2005-09-28 sudarytos koncesijos sutarties 8.6 punkte numatyta, kad, pasibaigus sutarties terminui koncesininkas be šilumos tiekimo bendrovių sutikimo neturi teisės grąžinti mažesnės vertės ilgalaikį turtą, o grąžinamo turto vertė turės būti apskaičiuota kaip rinkos kaina vertinimo dieną atėmus nusidėvėjimą (pagal sutarties 17.4.3 p.).

Mūsų nuomone, siekiant turtą perduoti laikantis įstatymo, sutarties pradžioje ir pabaigoje jo vertės turėtų būti lyginamos taikant vienodą vertės nustatymo būdą, todėl tos savivaldybės, kurios turtą sutarties pradžioje perdavė nuomininkams buhalterine likutine verte, sutarties pabaigoje turėtų jį perimti taip pat likutine verte.

Sutartyse neįtvirtinus reikalavimo dėl ne mažesnės perimamo turto vertės ir aiškių taisyklių, kaip turėtų būti įvertintas perduodamas šilumos ūkio turtas, kyla rizika, jog savivaldybės sutarties pabaigoje nevertins perimamo turto vertės (tai patvirtina ir audito rezultatai), taigi, tikėtina, perims šilumos ūkį, į kurį reikės papildomai investuoti. Be to, sutartyse svarbu numatyti, kaip bus užtikrinami savivaldybės interesai tuo atveju, jeigu grąžinamo turto vertė bus mažesnė nei sutarties sudarymo metu (nustatytas mažesnės turto vertės kompensavimo mechanizmas ar kt.).

Siekdamos užtikrinti, kad šilumos ūkio turtas visais atvejais būtų perimtas teisinga verte ir laikantis įstatymo, savivaldybės, kurių šilumos ūkio nuomos laikotarpis nėra pasibaigęs, turėtų inicijuoti sutarčių pakeitimus: numatyti, kad, pasibaigus turto valdymo perdavimo laikotarpiui, perimamo turto vertė būtų ne mažesnė nei sudarant sutartį, ir įtvirtinti aiškias turto įvertinimo taisykles ir atitinkamas sąlygas tuo atveju, jei šio reikalavimo nėra laikomasi.

3.4. Investicijų pagrindu atnaujintas turtas perimamas neįsitikinus jo verte

Baigiantis šilumos ūkio valdymo perdavimo laikotarpiui, svarbu tinkamai perimti nuomininko investicijų pagrindu sukurtą ir atnaujintą šio ūkio turtą, įsitikinant jo vertės pagrįstumu. Savivaldybės, perimdamos ūkį ir atsiskaitydamos su nuomininku už atliktas investicijas sutarties pabaigoje, turėtų įvertinti, ar viso perduodamo turto vertė nėra mažesnė, jei taip – atsižvelgti į vertės sumažėjimą, sprendžiant dėl nuomininkui mokamos sumos.

Nustatėme, kad perimdamos atnaujintą turtą iš nuomininkų savivaldybės neįsitikina, ar jo vertė yra pagrįsta, taip pat už jį sumoka neįvertinusios viso šilumos ūkio turto sumažėjimo.

Investicijų perėmimas Prienų rajono ir Palangos miesto savivaldybėse

Prienų rajono savivaldybė nutraukusi sutartį sutiko perimti ir apmokėti nuomininkui už investicijomis sukurtą turtą 432 586,1 Eur (plius PVM) likutine verte, bet neįsitikino šio turto vertės pagrįstumu. Nuomininkas perdavė turto už 3,07 mln. Eur (įsigijimo verte), kurio likutinė vertė perdavimo metu sudarė 432 586,1 Eur, tačiau dalis šių investicijų nebuvo derintos su savivaldybe ir patikrintos. Taigi galima rizika, kad ši perimamo turto likutinė vertė nebuvo pagrįsta. Kadangi su investicijomis susijusios sąnaudos įskaičiuojamos į šilumos kainą, perėmus investicijas nepagrįsta verte, gali būti nustatoma nepagrįsta šilumos kaina. Įsipareigojusi sumokėti nuomininkui už investicijomis sukurtą turtą 432 586,1 Eur (plius PVM), savivaldybė neatsižvelgė į tai, kad perimto šilumos ūkio turto likutinė vertė buvo 1 093 579,85 Eur mažesnė nei nuomos

sutarties pradžioje (2000-09-28). Savivaldybė nepareikalavo, kad nuomininkas kompensuotų turtinio pobūdžio praradimus dėl sumažėjusios turto vertės, taigi nutraukė sutartį nuomininkui naudingesnėmis sąlygomis.

Palangos miesto savivaldybė ilgą laiką (nuo 2005-01-01 iki sutarties pabaigos 2016-05-31) nederino atliekamų investicijų. Nesuderintos 3,3 mln. Eur investicijos sutarties pabaigoje perimtos ne likutine, o įsigijimo verte.

Tais atvejais, kai duomenys apie investicijomis sukurtą turtą kaupiami ir apskaitomi pas nuomininką, savivaldybei prieš perimant turtą būtų tikslinga inicijuoti audito atlikimą ar kitais būdais kompetentingai ir nepriklausomai įvertinti, ar nuomininko pateikti duomenys apie investicijų vertę yra teisingi. Nuomininkui pateikus neteisingus duomenis, o savivaldybei neįsitikinus jų teisingumu, gali būti neteisingai atsiskaitoma su nuomininku sutarties pabaigoje ir savivaldybė (jos kontroliuojama šilumos tiekimo bendrovė) patirs nepagrįstų išlaidų. Be to, perimtų investicijų vertė daro įtaką šilumos kainos dydžiui – su investicijomis susijusios sąnaudos įskaičiuojamos į kainą, todėl teisingas investicijų perėmimas užtikrina ir šilumos vartotojų interesus.

Audito metu pateikėme rekomendaciją Prienų rajono savivaldybei įvertinti už investicijas nuomininkui mokamų 432 586,1 Eur (plius PVM) pagrįstumą ir teisingumą, tačiau savivaldybė nesutiko ją įgyvendinti.

Prienų rajono savivaldybės nuomonė

Savivaldybės įsipareigojimo sumokėti nuomininkui 432 586,1 Eur (plius PVM) sumą pagrįstumas buvo vertintas 2015-07-31, pasirašant sutartį su nuomininku. Be to, šia suma abejoti nėra pagrindo, nes Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija nusprendė visas AB „Prienų šilumos tinklai“ nuomininkui mokėtas sumas pripažinti pagrįstomis ir įtraukė į reguliuojamą šilumos kainos tarifą.

Savivaldybė nepateikė dokumentų, kurie patvirtintų, jog atsakingi savivaldybės (jos kontroliuojamos bendrovės) darbuotojai būtų atlikę procedūras įsitikinti turto likutine verte. Taigi, tai nėra geroji praktika, kai savivaldybė prisiima finansinius įsipareigojimus, prieš tai neįsitikinusi nuomininko pateiktų duomenų teisingumu. Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija perimtas iš nuomininko investicijas įtraukė į šilumos kainą, tačiau atkreipiame dėmesį, kad tvirtindama kainą pagal šilumos kainų nustatymo metodiką komisija nevertina konkrečių investicijų vertės nustatymo pagrįstumo.

Pažymėtina, kad investicijų perdavimas sutarties pabaigoje vyktų sklandžiau, jei savivaldybės aktyviau dalyvautų investicijų kontrolės procese sutarties vykdymo laikotarpiu (žr. 1.1 poskyrį).

4. ANKSTESNIŲ METŲ SUTARTIES VYKDYMO KONTROLĖS TRŪKUMAI DARO ĮTAKĄ VILNIAUS MIESTO ŠILUMOS ŪKIO PERĖMIMUI SUTARTIES PABAIGOJE

Vilniaus miesto šilumos ūkis yra didžiausias Lietuvoje, nes gamina 2 829,9 tūkst. MWh šilumos energijos. Tai sudaro beveik 32 proc. viso Lietuvos šilumos ūkio. Nuo 2002 m. vasario mėn. jis

išnuomotas UAB „Vilniaus energija“ ir šiuo metu, artėjant nuomos sutarties pabaigai⁴⁶, rengiamasi jį perimti. Šis ūkis ypač reikšmingas Lietuvos mastu, todėl svarbu, kad savivaldybė perėmimui ruoštųsi iš anksto, tinkamai įvertintų tolesnės veiklos vykdymo galimybes ir galimus sunkumus.

Audito metu vertinome, kaip vyksta pasirengimas šilumos ūkio perėmimui ir kokių priemonių imasi savivaldybė, kad užtikrintų sklandų šilumos ūkio perėmimą pasibaigus sutarčiai.

Savivaldybė ir jos kontroliuojama bendrovė AB „Vilniaus šilumos tinklai“ pasirengimą šilumos ūkio perėmimui pradėjo iš anksto ir imasi priemonių tinkamam perėmimui užtikrinti. Likus metams iki sutarties pabaigos, AB „Vilniaus šilumos tinklai“ parengė veiklos planą: numatė priemones ir konkrečius veiksmus (atlikti įrenginių būklės vertinimą, sukurti organizacinę struktūrą, suformuoti personalą, verslo valdymo sistemas, pasirengti atestavimui, licencijavimui ir kainodarai, parengti finansavimo poreikį, pirkti atsargas ir gamybos aptarnavimo bei veiklos palaikymo paslaugas ir kt.).

Savivaldybė vykdo numatytas priemones, bet sklandų pasirengimą perėmimui sunkina ankstesniais sutarties galiojimo metais vykdyta nepakankama jos kontrolė ir nuomininko veiklos priežiūra. Perėmimo procesui taip pat neigiamą įtaką turi nuomininko nebendradarbiavimas ir informacijos neteikimas, šalių nesutarimai atliekant turto vertinimą.

Dėl nepakankamos investicijų priežiūros nuomos metu, baigiantis sutarčiai, savivaldybei kyla klausimų dėl perimamų investicijų vertės pagrįstumo. Vilniaus miesto savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba 2010 metų audito ataskaitoje⁴⁷ konstatavo, kad savivaldybė neturėjo dokumentų, pagrindžiančių 2002–2009 metais atliktų investicijų įsigijimo kainas. Savivaldybė laiku neįsitikino, ar nuomininko atliktų darbų vertė yra pagrįsta, po 2010 metų nesiėmė jokių priemonių dėl turto vertės pagrįstumo. Dėl to sutarties pabaigoje turtas gali būti perimtas neįsitikinus vertės pagrįstumu.

Sutarties vykdymo laikotarpiu savivaldybėje dažnai keisdavosi sutarties priežiūros komisijos sudėtis (15 kartų per 15 metų), komisija pasyviai dalyvaudavo kontrolės procese (neprašė nuomininko pateikti dokumentų pagrįsti investicijas, savivaldybės tarybai ne visada teikdavo metinės veiklos ataskaitas).

Nuomos sutartyje⁴⁸ buvo numatyta, kad nuomininkas sutarties galiojimo metu atliks investicijų į Vilniaus šilumos ūkį už 167,678 mln. Eur. Iki 2016 metų pradžios investicijų atlikta už 168,209 mln. Eur⁴⁹, bet Vilniaus mieste iš biokuro pagaminama tik apie 30 proc. energijos, o daugelyje kitų savivaldybių – 50–100 proc.⁵⁰ Taigi sutarties tikslas buvo modernizuoti Vilniaus šilumos ūkį⁵¹, tačiau atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimui buvo skirta nepakankamai dėmesio ir šiuo metu perimamo ūkio infrastruktūra yra grindžiama ne biokuro, o dujų naudojimu.

Rengdamasi šilumos ūkio perėmimui, savivaldybė susidūrė su sunkumais dėl turto techninės būklės vertinimo šalių susitarimu. Pagal sutartį⁵² ekspertas nustatyti įrenginių techninę būklę ir parengti tokios būklės ataskaitą, iki sutarties pasibaigimo likus ne mažiau kaip 1 metams, turėjo būti skiriamas abiejų šalių kartu, o už paslaugas apmokama lygiomis dalimis. Nepasiekus bendro sutarimo su nuomininku,

⁴⁶ Vilniaus miesto savivaldybės, UAB „Vilniaus šilumos tinklai“ ir nuomininko UAB „Vilniaus energija“ 2002-02-01 sudaryta šilumos ūkio nuomos sutartis, jos pabaiga 2017-03-29.

⁴⁷ Vilniaus miesto savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos audito ataskaita, 2010-06-09 Nr. R-05-21.

⁴⁸ Sutarties 2 priedo 1 priedelis „Suvestinė investicijų programa“ pagal 2006-08-21 susitarimą Nr. 14-98/04-068 dėl sutarties pakeitimo.

⁴⁹ AB „Vilniaus šilumos tinklai“ pateiktais duomenimis, ši suma apskaičiuota remiantis nuomininko pateikta informacija, neįvertinus atliktų investicijų pagrįstumo. Be to, ši suma neapima 2015-2016 metais nuomininko atliktų, tačiau savivaldybės bendrovei neperduotų investicijų.

⁵⁰ Lietuvos šilumos tiekėjų asociacijos 2015 m. duomenimis, plačiau žr. 2 priedą.

⁵¹ 2002-02-01 šilumos ūkio nuomos sutartis, 3.1 str.

⁵² Ten pat, 37 str. 2 d.

ekspertus viešojo pirkimo būdu parinko AB „Vilniaus šilumos tinklai“⁵³. Pažymėtina, kad po UAB „Vilniaus energija“ kreipimosi į Stokholmo arbitražą dėl nepriklausomo turto techninės būklės vertintojo paskyrimo, į šį arbitražą kreipėsi ir AB „Vilniaus šilumos tinklai“ dėl bendro techninės būklės vertintojo paskyrimo ekstraordinaraus (pagreitinto) arbitražo proceso tvarka. Arbitražo sprendimu, AB „Vilniaus šilumos tinklai“ inicijuotame procese buvo paskirti tarptautiniai ekspertai, kurie atlieka turto būklės vertinimą. Liko nedaug laiko iki sutarties pabaigos, todėl išlieka rizika, kad ne visas turtas, kuris apima daugiau nei 3000 vnt. svarbių įrenginių, bus perimtas tinkamos būklės.

Sutarties vykdymo metu neužtikrinus, kad šilumos ūkyje būtų labiau investuojama į modernius atsinaujinančius energijos šaltinius naudojančius įrenginius, gali būti perimamas ne visiškai šiuolaikinius aplinkosaugos reikalavimus atitinkantis turtas⁵⁴. Todėl savivaldybei reikės papildomų investicijų šiam ūkiui modernizuoti.

Pasibaigus šilumos ūkio nuomos sutarčiai, savivaldybei kartu su kitu išnuomotu turtu bus grąžinta Vilniaus trečioji termofikacinė elektrinė (TE-3). Iki šiol nėra aiškios tolimesnio elektrinės naudojimo perspektyvos, nuo 2016 metų pradžios⁵⁵ ji nenaudojama šilumai gaminti. Atnaujinimas siekiant ją vėl naudoti šilumos tiekimui, atsižvelgiant į šiuolaikinius aplinkosaugos reikalavimus, gali pareikalauti didelių investicijų. Taigi turėtų būti apsispręsta dėl jos panaudojimo tikslingumo po perėmimo, siekiant, kad toks sprendimas būtų naudingas vartotojams.

Vilniaus miesto šilumos ūkio modernizavimas – viena iš valstybei svarbių sričių. 2014 metais Vyriausybė priėmė sprendimą modernizuoti Vilniaus ir Kauno miestų centralizuoto šilumos tiekimo ūkius – įrengti vietinius ir atsinaujinančius energijos išteklius naudojančias kogeneracines elektrines ir pripažino⁵⁶ šiuos projektus valstybei svarbiais ekonominiais projektais. Jų tikslas – maksimaliai sumažinti į šių miestų centralizuoto šilumos tiekimo sistemas tiekiamos šilumos energijos gamybos kainą, užtikrinti didžiausią ekonomiškai pagrįstą elektros energijos iš vietinių ir atsinaujinančių energijos išteklių gamybos kiekį, įrengti naujų ar rekonstruoti esamus šilumos ir elektros energijos gamybos įrenginius. Planuojama, kad ši elektrinė turės reikšmingą įtaką Vilniaus miesto šilumos ūkiui, nes tenkins apie 50 proc.⁵⁷ šilumos energijos poreikio. Be to, projektas svarbus savivaldybei sprendžiant atliekų tvarkymo klausimus. Šilumos tiekimo organizavimas yra savarankiškoji savivaldybių funkcija, bet minėtais veiksmais Vyriausybė patvirtino, kad aktyviai prisideda sprendžiant miesto šilumos ūkio klausimus ir savo sprendimais daro įtaką regiono šilumos ūkio pokyčiams.

Vyriausybės nutarimu nustatyta⁵⁸, kad naujos Vilniaus kogeneracinės jėgainės projektas įgyvendinamas pritraukiant savivaldybių ir (arba) jų valdomų įmonių investicijas: steigiant elektrinių projektų įgyvendinimo bendroves, kurioms kaip partnerių įnašai gali būti perduodama centralizuoto šilumos tiekimo infrastruktūra, technologijos ar kt. turtas, išlaikant valstybės valdomų bendrovių kontrolę. Pradedant įgyvendinti⁵⁹ projektą, vyko derybos tarp Vilniaus miesto savivaldybės, UAB

⁵³ 2016-07-19 sudaryta Vilniaus m. šilumos ūkyje naudojamo išnuomoto turto techninės būklės nustatymo ir tokios būklės ataskaitos parengimo paslaugų pirkimo sutartis su UAB „Elektrėnų energetikos remontas“ ir UAB „Inspecta“.

⁵⁴ Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2014-03-05 sprendimu Nr. 1-1696 patvirtintas Susitarimas dėl Vilniaus miesto šilumos gamybos įrenginių 2014-2020 metų aplinkosaugos investicijų plano.

⁵⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybei nutarus (2015-10-07 nutarimas Nr. 1083) nuo 2016-01-01 panaikinti viešuosius interesus atitinkančių paslaugų (VIAP) kvotas termofikacinėms elektrinėms, nuomininkas UAB „Vilniaus energija“ nutarė sustabdyti elektrinės darbą.

⁵⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014-05-28 nutarimas Nr. 486 „Dėl Vilniaus ir Kauno miestų centralizuoto šilumos tiekimo ūkio modernizavimo įrengiant vietinius ir atsinaujinančius energijos išteklius naudojančias kogeneracines elektrines projektų pripažinimo valstybei svarbiais ekonominiais projektais“.

⁵⁷ UAB „Lietuvos energija“ apskaičiuoti duomenys.

⁵⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014-05-28 nutarimas Nr. 486, 4.2 p.

⁵⁹ UAB „Lietuvos energijos“ grupės akcininko teises ir pareigas įgyvendina Lietuvos Respublikos finansų ministerija.

„Lietuvos energija“ ir Energetikos ministerijos dėl savivaldybės dalyvavimo projekte, bet sutarimo kol kas nepasiekta. Nuo 2015 metų pabaigos iki šiol savivaldybė nepriėmė sprendimų⁶⁰, reikalingų sklandžiai vykdyti projektą, nors Vyriausybė nutarimu⁶¹ rekomendavo savivaldybių ir kitoms institucijoms prioritetine tvarka nagrinėti dokumentus, susijusius su elektrinių projektų įgyvendinimu, ir užtikrinti su jais susijusių sprendimų priėmimą per įmanomai trumpiausią terminą. Savivaldybė turėtų atsižvelgti į projekto svarbą ir reikšmę ne tik Vilniaus, bet ir visos valstybės mastu ir sudaryti sąlygas greičiau jį įgyvendinti. Didesnė Vilniaus miesto savivaldybės, UAB „Lietuvos energija“ ir Energetikos ministerijos partnerystė užtikrintų efektyvesnį miesto šilumos ūkio modernizavimą ir vartotojams palankesnių sprendimų priėmimą.

Nustatyti dalykai rodo, kad šilumos ūkio perėmimas Vilniaus mieste vyktų sklandžiau, jeigu savivaldybė sutarties vykdymo metu būtų skyrusi daugiau dėmesio investicijų ir turto kontrolei, būtų prižiūrėjusi naudojamo turto būklę, atliekamų investicijų pobūdį ir įsitikintų jų pagrįstumu bei vertės teisingumu. Dėl palyginti pasyvių savivaldybės veiksmų ankstesniu laikotarpiu, šilumos ūkio perėmimas šiuo metu yra sudėtingas, o perimamas ūkis pagal atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimą atsilieka nuo kitų savivaldybių⁶².

Atsižvelgdamos į Vilniaus miesto savivaldybės patirtį perimant šilumos ūkį, kitos savivaldybės, kurių šilumos ūkiai tebėra nuomojami, turėtų ypač stiprinti sutarties vykdymo kontrolę, aktyviai dalyvauti šio ūkio valdyme ir siekti bendradarbiavimo su nuomininkais. Laiku atliekama priežiūra leistų perimti šį ūkį tinkamos būklės, veikiantį efektyviai ir labiausiai užtikrinantį šilumos vartotojų interesus.

Savivaldybės galėtų pasinaudoti kitų savivaldybių patirtimi, keistis gera praktika ir informacija, reikalinga tinkamam pasirengimui perimti šilumos ūkį. Pažymėtina, kad AB „Vilniaus šilumos tinklai“ planuoja steigti kompetencijos centrą, kuris konsultuotų savivaldybes šilumos ūkio nuomos klausimais, kad būtų sklandžiai pasiruošta ūkio perėmimui pasibaigus nuomos sutarčiai. Tokio centro veikla būtų naudinga savivaldybėms, nes prisidėtų prie jų kompetencijų didinimo priimant svarbius sprendimus, susijusius su šilumos ūkio valdymu.

5. NAUJAS ŠILUMOS ŪKIO VALDYTOJAS PARENKAMAS NEATSIŽVELGUS Į TEISĖS AKTŲ REIKALAVIMUS

Pasibaigus sudarytai šilumos ūkio valdymo perdavimo sutarčiai ir savivaldybei priėmus sprendimą vėl perduoti šilumos ūkio valdymą privačiam subjektui, būtina užtikrinti, kad naujas valdymo perėmėjas (investuotojas) būtų parenkamas teisės aktų reikalavimus atitinkančiu būdu.

Baigiantis 2000 m. sudarytai Telšių miesto šilumos ūkio modernizavimo ir renovacijos sutarčiai⁶³, Telšių rajono savivaldybės taryba 2015 m. nusprendė⁶⁴ skelbti naują šilumos ūkio nuomos konkursą ir pratęsti nuomos sutartį, iki bus parinktas konkursą laimėjęs naujas Telšių miesto

⁶⁰ UAB „Lietuvos energija“ 2015-12-11 pateikė prašymą dėl leistino aukštingumo padidinimo teritorijoje, kurioje bus statoma ši jėgainė. Jis įtrauktas į tarybos posėdžių (2016-01-20 Nr. 15 (54 klausimas); 2016-03-23 Nr. 19 (52 klausimas); 2016-04-19 Nr. 20 (34 klausimas); 2016-05-11 Nr. 21 (17klausimas)) darbotvarkes, bet sprendimas nebuvo priimtas.

⁶¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014-05-28 nutarimas Nr. 486, 5.1 p.

⁶² Žr. 2 priedą.

⁶³ Telšių miesto šilumos ūkio modernizavimo ir renovacijos sutartis, 2000-09-28 Nr. 00-09-28-006.

⁶⁴ Telšių rajono savivaldybės tarybos 2015-05-28 sprendimas Nr. T1-67.

šilumos ūkio valdytojas. 2016 m. balandžio mėn. patvirtintose⁶⁵ viešo konkurso sąlygose numatyta, kad UAB „Telšių šilumos tinklams“ priklausantis turtas išnuomojamas viešojo nuomos konkurso būdu, o su konkurso laimėtoju bus sudaroma nuomos sutartis.

Šilumos ūkio įstatymas numato galimybę šio ūkio valdymą perduoti privačiam subjektui, tačiau nereglamentuoja investuotojo parinkimo tvarkos, konkurso atlikimo procedūrų. Atsižvelgiant į tai, kad parenkant naują šilumos ūkio valdytoją siekiama ne tik išnuomoti šilumos tiekimo veikloje naudojamą turtą, bet ir perduoti šilumos tiekimo veiklos vykdymą, įskaitant susijusių investicijų atlikimą, šilumos ūkio valdymo perėmėjas (investuotojas) turi būti parenkamas Investicijų arba Koncesijų įstatymuose numatytais viešojo ir privataus sektorių partnerystės būdais.

Pagal sąlygų priede pateikto Telšių miesto šilumos ūkio nuomos sutarties projektą⁶⁶, nuomininkas įsipareigoja naudotis išnuomotu turtu sutartyje nustatyta tvarka ir sąlygomis, vykdyti šilumos ir karšto vandens tiekimo veiklą Telšių mieste, pagal poreikį atlikti aprūpinimo šiluma sistemos renovaciją, modernizavimą, rekonstrukciją, t. y. vykdyti ūkinę veiklą ir atlikti investicijas į šilumos ūkį. Taigi konkurso procedūros buvo atliekamos išimtinai pagal savivaldybės nustatytas konkurso sąlygas ir neatitiko Investicijų bei Koncesijų įstatymuose numatyto teisinio reglamentavimo.

Aukščiausioji audito institucija raštu⁶⁷ informavo savivaldybę apie nustatytus dalykus ir pasiūlė įvertinti galimybę sustabdyti ar nutraukti pradėtas nuomos procedūras, siekiant, kad šilumos ūkio valdymas būtų perduotas laikantis įstatymų reikalavimų. Telšių rajono savivaldybė konkurso procedūrų nenutraukė, tik nukėlė nuomos konkurso vokų atplėšimo datą⁶⁸. Vokų atplėšimo dieną (2017 m. vasario 20 d.) negauta nė vieno tiekėjo pasiūlymo. Savivaldybė informavo⁶⁹, kad dėl tolimesnio Telšių šilumos ūkio likimo bus sprendžiama kovo mėnesį. Atkreipiame dėmesį, kad, savivaldybei nusprendus skelbti naują konkursą šilumos ūkio valdymui perduoti, procedūros turi atitikti Investicijų ir Koncesijų įstatymuose nustatytus reikalavimus. Priešingu atveju teisės aktams prieštaraujančio konkurso pagrindu sudaryta sutartis gali būti pripažinta negaliojančia.

Pagal Šilumos ūkio įstatymą⁷⁰ savivaldybės, sudarydamos valdymo perdavimo sutartis, turi atsižvelgti į energetikos ministro išvadą, tačiau ministerija iki šiol neturi savivaldybių pateikiamų sutarčių vertinimo tvarkos ar kriterijų, kuriais vadovaudamasi galėtų kompetentingai įvertinti sutarčių nuostatų atitikimą teisės aktams, šilumos vartotojų interesams. Po aukščiausiosios audito institucijos kreipimosi, Telšių rajono savivaldybė paprašė Energetikos ministerijos pateikti išvadą dėl šilumos ūkio nuomos konkurso, tačiau atsakyme⁷¹ pažymėjo, kad tokių išvadų pateikti negali; išvadas ji esanti įgaliota teikti dėl galutinio sutarties projekto.

Mūsų nuomone, Energetikos ministerijos išvados būtų naudingos, jei būtų teikiamos iki sutarties sudarymo, kai jos sąlygų keitimas atsižvelgiant į pastabas (jei toks būtų reikalingas), nepažeistų kitų teisės aktų reikalavimų. Atsižvelgdami į tai, rekomenduojame Energetikos ministerijai parengti išvadą dėl šilumos ūkio valdymo perdavimo sutarčių teikimo tvarką, t. y. numatyti, kokiame šilumos ūkio valdymo perdavimo etape turi būti kreipiamasi dėl šių išvadų gavimo, taip pat aiškius kriterijus, pagal kuriuos ministerija vertintų sutarčių nuostatas.

⁶⁵ Telšių rajono savivaldybės tarybos 2016-04-28 sprendimu Nr. T1-197 patvirtintos „UAB „Telšių šilumos tinklai“ nuosavybėje esančio turto nuomos šilumos ir karšto vandens gamybai ir tiekimui viešo konkurso“ sąlygos.

⁶⁶ Sutarties projektas, 1.1 ir 1.2 p.

⁶⁷ 2016-06-01 raštas Nr. S-(30-4460)-954 „Dėl šilumos ūkio nuomos konkurso“ Telšių rajono savivaldybei ir UAB „Telšių šilumos tinklams“.

⁶⁸ Raštai: 2016-09-08 Nr. M7-388 ir 2016-12-27 Nr. M7-488 „Dėl šilumos ūkio nuomos konkurso“.

⁶⁹ Telšių rajono savivaldybės mero 2017-02-27 raštas Nr. M7-75.

⁷⁰ Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymas, 2009-01-12 Nr. XI-133 redakcija, 36 str. 2 d.

⁷¹ Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos 2016-07-28 raštas Nr. (19.3-19)3-1667 Telšių rajono savivaldybės merui.

Siekdami, kad savivaldybės atkreiptų dėmesį į taikomus įstatymų reikalavimus dėl šilumos ūkio valdymo perleidimo ir ateityje būtų išvengta pažeidimų, informavome Lietuvos savivaldybių asociaciją ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovus, vykdančius savivaldybių institucijų priimtų teisės aktų priežiūrą, apie audito metu nustatytus dalykus.

REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
1.	Apsvarstyti galiojančio šilumos kainų reguliavimo modelio keitimo ar tobulinimo alternatyvas ir inicijuoti atitinkamų teisės aktų pakeitimus, kurių pagrindu būtų ne tik mažinama administracinė reguliavimo našta ir užtikrinamas kainos pagrįstumas, bet ir jos dalyviai būtų motyvuojami veikti efektyviau, diegti inovatyvius sprendimus, leidžiančius siekti mažiausios šilumos kainos vartotojams.	Lietuvos Respublikos Vyriausybė	Apsvarstyti galiojančio šilumos kainų reguliavimo modelio keitimo ar tobulinimo alternatyvas ir atsižvelgiant į tai pakeisti atitinkamus teisės aktus.	Tarpinė įgyvendinimo ataskaita – 2018 m. IV ketv. Galutinis terminas – 2019 m. IV ketv.
2.	Parengti ir patvirtinti išvadų dėl šilumos ūkio valdymo perdavimo sutarčių teikimo savivaldybėms tvarką, numatančią, kokiame šilumos ūkio valdymo perdavimo etape turi būti kreipiamasi dėl šių išvadų gavimo, taip pat aiškius kriterijus, pagal kuriuos ministerija vertins sutartis.	Energetikos ministerija	Parengti energetikos ministro įsakymą „Dėl šilumos ūkio valdymo perdavimo sutarčių vertinimo ir išvadų teikimo tvarkos patvirtinimo“.	2017-12-31
3.	Bendradarbiaujant su Valstybine kainų ir energetikos kontrolės komisija ir kitomis institucijomis, apsvarstyti ir numatyti priemones dėl šilumos vartotojų permokėtų lėšų išieškojimo iš UAB „Vilniaus energija“, kad būtų apgintas viešasis interesas ir vartotojams būtų gražintos permokėtos lėšos.	Vilniaus miesto savivaldybė	Apsvarstyti priemones, kaip būtų galima išieškoti šilumos vartotojų permokėtas lėšas iš UAB „Vilniaus energija“, kad būtų apgintas viešasis interesas. Įgyvendinti numatytas priemones.	2017-12-31 2019-12-31
4.	Įvertinti UAB „Litesko“ ir UAB „Fonas“ veiksmų pasekmes Alytaus šilumos ūkiui modernizuojant ir įsigyjant UAB „Alytaus šilumos tinklai“ nuomotą katilinę (adresu Pramonės g. 9, Alytus) bei apsvarstyti	Alytaus miesto savivaldybė	Įvertinti UAB „Litesko“ ir UAB „Fonas“ veiksmų pasekmes Alytaus šilumos ūkiui modernizuojant ir įsigyjant UAB „Alytaus šilumos	2017-03-15

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
	galimybę inicijuoti teismui pateikto ieškinio patikslinimą arba imtis kitų priemonių viešajam interesui apginti.		tinklai" nuomotą katilinę (adresu Pramonės g. 9, Alytus) bei apsvarstyti galimybę inicijuoti teismui pateikto ieškinio patikslinimą ar imtis kitų priemonių. Įgyvendinti numatytas priemones.	2017-08-31
5.	Įvertinti UAB „Trakų energija“ veiksmus, dėl kurių buvo pažeisti įstatymai ir ši bendrovė tapo biokuro katilinės su priklausiniais Lentvaryje savininke, bei imtis priemonių, kad būtų apsaugotas viešasis interesas.	Trakų rajono savivaldybė	Pasirašyti susitarimą Nr. 5 prie 2005 m. rugsėjo 28 d. koncesijos sutarties Nr. T1-273 ir patikslinti Šilumos tiekėjų investicinių planų derinimo tvarkos aprašą.	2017-04-15
<p>Atstovai ryšiams, atsakingi už Valstybės kontrolės informavimą apie rekomendacijų įgyvendinimą plane nustatytais terminais:</p> <p>Ministro Pirmininko patarėjas energetikos ir aplinkos apsaugos klausimais Tomas Garasimavičius, tel. 8 706 63 868, el. p. tomas.garasimavicius@lv.lt.</p> <p>Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos Šilumos ūkio ir energijos efektyvumo skyriaus vyr. specialistė Giedrė Šeškevičienė, tel. +370 70664837, el. p. giedre.seskeviciene@enmin.lt.</p> <p>Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktorė Alma Vaitkunskienė, tel. (8 5) 211 2616, el. p. alma.vaitkunskiene@vilnius.lt.</p> <p>Alytaus miesto savivaldybės administracijos Miesto ūkio skyriaus vyr. specialistas Arvydas Povilaitis, tel. (8 315) 55 134, el. p. arvydas.povilaitis@alytus.lt.</p> <p>Trakų rajono savivaldybės administracijos Statybos, ūkio plėtros ir turto valdymo skyriaus vyr. specialistė Dovilė Daudaitė, tel. (8 528) 51 258, el. p. dovile.daudaite@trakai.lt.</p>				

3-iojo audito departamento direktorė

Regina Rudokienė

3-iojo audito departamento
vyresnysis valstybinis auditorius

Tadas Čiblys

Valstybinio audito ataskaitos kopija pateikta Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui, Lietuvos savivaldybių asociacijai.

Auditas atliktas, vykdant 2015-12-18 pavedimą Nr. P-30-2, auditą atliko valstybiniai auditoriai:

Jolanta Vaznienė (grupės vadovė iki 2016-05-31)

Tadas Čiblys (grupės vadovas nuo 2016-06-01)

Arūnas Juozas Gabrilavičius (iki 2016-07-29)

Regina Urbelienė (iki 2016-10-03)

Adelė Beniušytė (iki 2016-03-23)

Vidutė Kanapeckienė (iki 2016-03-23)

Virginija Mažeikienė (iki 2017-01-16)

Zinaida Andrusevičienė (iki 2016-03-23)

Rita Jurčytė (iki 2016-03-23)

Violeta Paškonytė (iki 2016-07-29)

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Šilumos ūkio nuoma savivaldybėse“
1 priedas

Pagrindiniai audito duomenų rinkimo ir vertinimo metodai

Audito objektas – Šilumos ūkio nuoma savivaldybėse.

Audito subjektas – Lietuvos Respublikos savivaldybės.

Audito tikslas – įvertinti, ar savivaldybėse, kurios perėmė ar perims šilumos ūkį artimiausiu metu, yra sklandžiai vykdomas šilumos ūkio perėmimo procesas, kaip jam yra rengiamasi, ar vykdydamos sutarčių vykdymo priežiūrą savivaldybės užtikrina, kad būtų pasiekti nuomos sutarčių tikslai ir šilumos ūkis būtų perimtas tinkamai.

Audito metu atlikome 13 savivaldybių šilumos ūkio nuomos sutarčių analizę, atsirinktose savivaldybėse (Akmenės r. Alytaus m. Biržų r. Palangos m. Prienų r. Telšių r. Trakų r. Vilniaus m.) atlikome audito procedūras problemoms identifikuoti ir išnagrinėti. Ukmergės r. savivaldybės šilumos ūkio nuomos sutarties nenagrinėjome, nes 2010 m. sutartis buvo nutraukta. Vertindami šilumos kainos reguliavimo sistemos veikimą, analizavome šilumos kainų nustatymo procedūras, Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos ir savivaldybių dalyvavimą šioje sistemoje.

Audituojamas laikotarpis – 2000–2016 m., duomenų analizei buvo naudojami 2000–2016 m. duomenys.

Eil. Nr.	Metodas	Tikslai
1	<i>Pokalbiai su specialistais:</i> Savivaldybių ir jų kontroliuojamų šilumos tiekimo įmonių, Energetikos ministerijos, Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos, Lietuvos šilumos tiekėjų asociacijos, Lietuvos energetikos konsultantų asociacijos ir Ministro pirmininko patarėju energetikos klausimams.	Surinkti papildomą informaciją apie šilumos ūkio nuomos sutartis ir šilumos kainos reguliavimo sistemą.
2	<i>Apklausa:</i> Visos (60) savivaldybių; šilumos ūkį išnuomojusios savivaldybės.	Surinkti informaciją apie savivaldybių dalyvavimą nustatant šilumos kainas ir metodinės pagalbos poreikį valdant šilumos ūkį.
3	<i>Dokumentų peržiūra:</i> Nacionalinė šilumos ūkio plėtros programa ir kiti valstybės ir savivaldybės teisės aktai, reglamentuojantys šilumos ūkio valdymą ir kainos reguliavimą; savivaldybių šilumos ūkio nuomos sutartys; savivaldybių ir jų kontroliuojamų šilumos tiekimo įmonių dokumentai susiję su šilumos ūkio nuomos sutarčių priežiūra, kontrolę ir/ arba šilumos ūkio perėmimu.	Įvertinti šilumos ūkio valdymui keliamus tikslus; įvertinti savivaldybių šilumos ūkio nuomos sutarčių priežiūrą ir kontrolę; atlikti šilumos kainos reguliavimo sistemos analizę ir savivaldybių dalyvavimą kainos nustatymo procese.
4	<i>Duomenų analizė:</i> Analizuoti duomenys apie:	Nustatyti savivaldybių šilumos ūkio nuomos sutarčių priežiūros, kontrolės bei ūkio perėmimo

Eil. Nr.	Metodas	Tikslai
	savivaldybių šilumos ūkio nuomos sutarčių vykdymą (investicijas, turto vertę ir kt.); savivaldybių šilumos ūkio perėmimą (perėmimo-perdavimo aktai, inventorizacijos ir kt.); Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos duomenys apie šilumos kainas ir jų reguliavimo sistemą.	problemas, jas apibendrinti ir pateikti rekomendacijas.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Valstybinio audito ataskaitos
„Šilumos ūkio nuoma savivaldybėse“
2 priedas

Šilumos gamybos padengimas biokuru

Nr.	Bendrovė	2014-10-01		2015-10-01	
		Miesto statusas pagal naudojamo kuro rūšį	Kiek proc. vidutinio apkrovimo žiemą padengia biokuru	Miesto statusas pagal naudojamo kuro rūšį	Kiek proc. vidutinio apkrovimo žiemą padengia biokuru
1	UAB „Birštono šiluma“	„Žalasis“ miestas	80	„Žalasis“ miestas	80
2	UAB „Fortum Švenčionių energija“	„Žalasis“ miestas	100	„Žalasis“ miestas	100
3	UAB „Ignalinos šilumos tinklai“	„Žalasis“ miestas	100	„Žalasis“ miestas	100
4	UAB „Kaišiadorių šiluma“	„Žalasis“ miestas	100	„Žalasis“ miestas	100
5	UAB „Kretingos šilumos tinklai“	„Žalasis“ miestas	90	„Žalasis“ miestas	90
6	UAB „Lazdijų šiluma“	„Žalasis“ miestas	100	„Žalasis“ miestas	100
7	UAB „Litesko fil. Biržų šiluma“	„Žalasis“ miestas	100	„Žalasis“ miestas	100
8	UAB „Litesko fil. Kazlų rūda“	„Žalasis“ miestas	100	„Žalasis“ miestas	100
9	UAB „Litesko fil. Kelmės šiluma“	„Žalasis“ miestas	100	„Žalasis“ miestas	100
10	UAB „Mažeikių šilumos tinklai“	„Žalasis“ miestas	100	„Žalasis“ miestas	100
11	UAB „Molėtų šiluma“	„Žalasis“ miestas	100	„Žalasis“ miestas	100
12	UAB „Pakruojo šiluma“	„Žalasis“ miestas	100	„Žalasis“ miestas	100
13	UAB „Plungės šilumos tinklai“	„Žalasis“ miestas	100	„Žalasis“ miestas	100
14	UAB „Radviliškio šiluma“	„Žalasis“ miestas	100	„Žalasis“ miestas	100
15	UAB „Raseinių šilumos tinklai“	„Žalasis“ miestas	100	„Žalasis“ miestas	100
16	UAB „Skuodo šiluma“	„Žalasis“ miestas	100	„Žalasis“ miestas	100
17	UAB „Šilalės šilumos tinklai“	„Žalasis“ miestas	100	„Žalasis“ miestas	100
18	UAB „Šilutės šilumos tinklai“	„Žalasis“ miestas	100	„Žalasis“ miestas	100
19	UAB „Širvintų šiluma“	„Žalasis“ miestas	100	„Žalasis“ miestas	100
20	UAB „Tauragės šilumos tinklai“	„Žalasis“ miestas	100	„Žalasis“ miestas	100
21	UAB „Utenos šilumos tinklai“	„Žalasis“ miestas	100	„Žalasis“ miestas	100
22	UAB „Varėnos šiluma“	„Žalasis“ miestas	100	„Žalasis“ miestas	100
23	UAB „Litesko fil. Alytaus šiluma“	„Žalasis“ miestas	80	„Žalasis“ miestas	80
24	UAB „Šakių šilumos tinklai“	„Žalasis“ miestas	100	„Žalasis“ miestas	100
25	Rokiškis (AB „PE“)	„Žalasis“ miestas	100	„Žalasis“ miestas	100
26	Kupiškis (AB „PE“)	„Žalasis“ miestas	100	„Žalasis“ miestas	100
27	Zarasai (AB „PE“)	„Žalasis“ miestas	100	„Žalasis“ miestas	100
28	AB „Kauno energija“	Pusiau „žalasis“ miestas	60	„Žalasis“ miestas	75
29	AB „Klaipėdos energija“	Pusiau „žalasis“ miestas	60	„Žalasis“ miestas	80
30	Panevėžys (AB „PE“)	Pusiau „žalasis“ miestas	30	Pusiau „žalasis“ miestas	40
31	UAB „Akmenės energija“	Pusiau „žalasis“ miestas	50	„Žalasis“ miestas	70
32	UAB „Jonavos šilumos tinklai“	Pusiau „žalasis“ miestas	30	„Žalasis“ miestas	70
33	UAB „Litesko fil. Druskininkų šiluma“	Pusiau „žalasis“ miestas	55	„Žalasis“ miestas	100
34	UAB „Litesko fil. Marijampolės šiluma“	Pusiau „žalasis“ miestas	60	„Žalasis“ miestas	90

Nr.	Bendrovė	2014-10-01		2015-10-01	
		Miesto statusas pagal naudojamo kuro rūšį	Kiek proc. vidutinio apkrovimo žiemą padengia biokuru	Miesto statusas pagal naudojamo kuro rūšį	Kiek proc. vidutinio apkrovimo žiemą padengia biokuru
35	UAB „Litesko fil. Palangos šiluma“	Pusiau „žalasis“ miestas	60	„Žalasis“ miestas	100
36	UAB „Litesko fil. Telšių šiluma“	Pusiau „žalasis“ miestas	40	„Žalasis“ miestas	100
37	UAB „Litesko fil. Vilkaviškio šiluma“	Pusiau „žalasis“ miestas	45	„Žalasis“ miestas	90
38	UAB „Šiaulių energija“	Pusiau „žalasis“ miestas	40	„Žalasis“ miestas	70
39	UAB „Fortum Joniškio energija“	Pusiau „žalasis“ miestas	20	„Žalasis“ miestas	70
40	UAB „Prienų energija Trakų padalinys“	Pusiau „žalasis“ miestas	50	Pusiau „žalasis“ miestas	50
41	Pasvalys (AB „PE“)	Pusiau „žalasis“ miestas	60	Pusiau „žalasis“ miestas	60
42	UAB „Vilniaus energija“	Dujinis miestas	25	Dujinis miestas	30
43	UAB „Anykščių šiluma“	Dujinis miestas	20	Pusiau „žalasis“ miestas	50
44	UAB „Elektrėnų komunalinis ūkis	Dujinis miestas	0	„Žalasis“ miestas	90
45	UAB „Prienų energija“	Dujinis miestas	20	„Žalasis“ miestas	90
46	Kėdainiai (AB „PE“)	Dujinis miestas	0	Dujinis miestas	0
47	UAB „Šalčininkų šilumos tinklai“	Dujinis miestas	30	„Žalasis“ miestas	80
48	VĮ „Visagino energija“	Dujinis miestas	30	Dujinis miestas	40
49	Jurbarkas (AB „Kauno energija“)	Dujinis miestas	0	Dujinis miestas	0
„Žalasis“ miestas			nuo 70 iki 100 proc.		
Pusiau „žalasis“ miestas			nuo 40 iki 70 proc.		
Dujinis miestas			nuo 0 iki 40 proc.		
Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Lietuvos šilumos tiekėjų asociacijos duomenis (2015 m. spalį)					